

ELOSYSSTEEMI – LEADER KEHITTÄMISHANKE LOPPURAPORTTI

Toteuttajan nimi

Elonkierron Ystävät ry

Humppilantie 9 A

31600 JOKIOINEN

Hankkeen nimi ja hanketunnus

Elosysteemi 1919304

Yhteenveto hankkeesta

Olemme Elonkiertoon liittyvän aikaisemman hankkeen yhteydessä kehittäneet Elonkierron toimintamallin, tavoitteena luoda Elonkierrosta seutukunnallinen yhteinen toiminta-alusta ja ”olohuone”. Tässä Leader-rahoituksen kautta toteutetussa Elosysteemi-hankkeessa tavoitteena oli avata olohuone paikallisille asukkaille ja kansallisille ja kansainvälisille vieraille maaseudun kestävyteen tähtäävän entistä syvällisemmän toimintakulttuurin kautta. Toimintakulttuuria rakensimme seutukunnan vahvan maaseutuelinkeinohistorian pohjalta ja viritimme sieltä siltaa tulevaisuuden haasteisiin metsän ja ruuan ympärille. Elonkierron saavuttavuuden parantamiseksi rakensimme vierailu- ja matkailureittejä Loimijokilaaksoon, ja sen osana Elonkiertoon, ekomatkailun välinein. Olemme poimineet pyöräilyn ja melonnan tähän esimerkeiksi. Noiden avulla avasimme uuden näkymän Loimijokilaakson arvokkaaseen maisema-alueeseen siihen liittyviin ympäristönsuojelullisesti tärkeisiin kosteikkoihin ja kansallisesti ja maakunnallisesti tärkeisiin lintualueisiin. Alueen erilaisten palveluiden kuvaukset lisättiin reittikuvauksiin. Elosysteemi-hankkeeseen on tietoisesti koottu alueen maaseudun hyvinvoinnin ja matkailun kannalta keskeiset kehittämiskohteet, joilla voidaan kohottaa seutukunnan osaamista ja aktiivisuutta, hyvinvointia ja imagoarvoa Kanta-Hämeessä ja laajemmin. Kokonaisuudesta rakennettiin Elonkierron esittelypuiston tarjontaan palvelumuotoiltuja aktivoivia osallistuvuuteen tai vierailuun keskittyviä ohjelmia välinelainausmahdollisuuksineen ja näitä tukevia informaatiokokonaisuuksia, joita tullaan jakamaan sekä kävijöille että Elonkierron esittelyihin virtuaalisesti tutustuville sekä alueen matkailuun keskittyville toimijoille edelleen jaettavaksi ja hyödynnettäviksi. Markkinoinnissa rakennettiin yhteydet Visit Häme ja maaseutumatkailun suuntiin.

Kannessa Google Earth -kuva Elonkierron alueesta (tallennettu 1.11.2023).

Contents

Hankkeen tavoitteet.....	4
Toteutus.....	5
Tavoite: 1 Luonnonvarakulttuuristen toimintakokonaisuuksien kehittämisen tavoitteena on sillan rakentaminen historian ja tulevaisuuden välille ja erityisesti paikallisen reagoitivalmiuden kehittäminen suhteessa heränneeseen omavaraisuushaasteeseen. a) Jokioisten kartanoalueen, Elonkierron ja Jokioisten kirkon välisten luontopolkujen uudelleenavaaminen virkistys- ja informaatiokäyttöön ja tähän liittyvän vierailuohjelman rakentaminen.	
	5
Toteutus: Luontopolkujen uudelleen avaaminen Jokioisten kartanon, Elonkierron ja Jokioisten kirkon välillä. Metsänhoidon kestäviin vaihtoehtoihin liittyvien kyltityksien uusiminen ja informaatiotaulujen laittaminen.	
	5
Tavoite: 1 Luonnonvarakulttuuristen toimintakokonaisuuksien kehittämisen tavoitteena on sillan rakentaminen historian ja tulevaisuuden välille ja erityisesti paikallisen reagoitivalmiuden kehittäminen suhteessa heränneeseen omavaraisuushaasteeseen. b) Ruokakulttuurinosalta, planetaarisen ruokavalion lounaishämäläiseen sovellukseen perustuvan aktivoivan, kasvukauden läpi ulottuvan toimintaohjelman tuottaminen Elonkiertoon.	
	7
Toteutus: Elonkierron kasvimaata ja ruokatiedotus.....	
	7
Tavoite: 2. Ekomatkailua tukevan ekoreitityksen tavoitteena on pyöräilyreittimalli Forssasta Jokioisille ja Humppilaan sekä Loimijokilaakson arvokkaan maisema-alueen kattava kanoottireitti ja näiden markkinointipilotit.	
	38
Toteutus: Vierailu- ja matkailureittejä Loimijokilaaksoon, osana Elonkiertoa, ekomatkailua edistäen. - Alueen ekolooginen saavutettavuus: Polkupyörä ja melonta mobiilisovellukset.	
	38
Tavoite 3. Maisema -toimintakokonaisuuden tavoitteena on koota ja jalostaa julkaistavaan muotoon Loimijokilaakson Forssa-Jokioinen-Ypäjä alueen perinnemaisema-aineisto ja saattaa koko aineisto saataville virtuaalisena ja esimerkinomaisesti kyltittää aluetta keskeisten kohteiden ja perinnemaisema-alueiden osalta.	
	42
Toteutus: ”Vesi virtaa ja maisema elää loimijokilaaksossa” valokuvanäyttely.....	
	42
Aikataulu.....	45
Resurssit	45
Toteutuksen organisaatio	45
Kustannukset ja rahoitus	45
Raportointi ja seuranta.....	46
Ohjausryhmän kokoukset	46
Hankkeen sisäinen arviointi	47
Yhteistyökumppanit:	48
Tiedottaminen	49

Hankkeen tavoitteet

Elosysteemi-hankkeen kokonaistavoitteena on syventää maaseudun kestävytyteen liittyviä toimintamalleja, ottaa askel tulevaisuuden haasteiden suuntaan, rakentaa aktivoivia palvelumuotoiluja toimintamalleja Elonkierron tarjontaan, parantaa Elonkierron kohteiden ja koko Loimijokilaakson saavutettavuutta ekologisilla keinoin ja kehittää Loimijokilaakson maisemallisen kokonaisuuden hyvinvointia tukevaa hyödyntämistä ja imagoa.

1. Luonnonvarakulttuuristen toimintakokonaisuuksien kehittämisen tavoitteena on sillan rakentaminen historian ja tulevaisuuden välille ja erityisesti paikallisen reagoitavuuden kehittäminen suhteessa heränneeseen omavaraisuushaasteeseen. Täsmennettynä toteutustavoitteena on Jokioisten kartanoalueen pitkän, laajalle seutukunnalle ulottuvan, maa- ja metsätalouteen liittyvän kulttuurin elvyttäminen ja tulevaisuuskuvien (narratiivien) tuottaminen erilaisia julkistamiskanavia varten. Konkreettisenä toteutustavoitteena on a) Jokioisten kartanoalueen, Elonkierron ja Jokioisten kirkon välisten luontopolkujen uudelleenavaaminen virkistys- ja informaatiokäyttöön ja tähän liittyvän vierailuohjelman rakentaminen ja b) ruokakulttuurinosalta planetaarisen ruokavalion lounaishämäläiseen sovellukseen perustuvan aktivoivan, kasvukauden läpi ulottuvan toimintaohjelman tuottaminen Elonkiertoon. Tulosten seurantamittarit: ohjelmia hyödyntäneiden vieraiden lukumäärä ja heidän antamansa arviointi toteutuksessa, polkuverkoston uudelleenavaamiseen osallistuneiden talkootoimijoiden lukumäärä (aktiivinen sisäpiiri), kasvimaateemapäiviin osallistuneiden talkootoimijoiden lukumäärä (aktiivinen sisäpiiri) ja talkootoimijoiden tyytyväisyysarvio kauden lopussa.

2. Ekomatkailua tukevan ekoreitityksen tavoitteena on pyöräilyreititimalli Forssasta Jokioisille ja Humppilaan sekä Loimijokilaakson arvokkaan maisema-alueen kattava kanoottireitti ja näiden markkinointipilotit. Tavoitteena on päiväreitit, joihin yhdistetään myös pyörien lainaus Forssan linja-autoasemalta ja kanoottien lainaus ainakin Elonkierron esittelypuistosta. Tulosten seurantamittarit: reittien pilotoinnista tehty arvioinnit, markkinoissa saavutettujen lukijoiden lukumäärä, tuotoksen näkyvyys lähimediassa, reitistöjen saavuttama asema.

3. Maisema -toimintakokonaisuuden tavoitteena on koota ja jalostaa julkaistavaan muotoon Loimijokilaakson Forssa-Jokioinen-Ypäjä alueen perinnemaisema-aineisto ja saattaa koko aineisto saataville virtuaalisena ja esimerkinomaisesti kyltittää aluetta keskeisten kohteiden ja perinnemaisema-alueiden osalta. Tulosten seurantamittarit: alueellisten yhteisöjen ja yritysten arvio aineiston hyödynnettävyydestä, somekanavilla levitetyn aineiston saavuttama lukijoiden määrä, aineiston ylläpidosta ja jatkokehittämisestä saavutettu sitoutuneisuus.

Toteutus

Tavoite: 1 Luonnonvarakulttuuristen toimintakokonaisuuksien kehittämisen tavoitteena on sillan rakentaminen historian ja tulevaisuuden välille ja erityisesti paikallisen reagointivalmiuden kehittäminen suhteessa heränneeseen omavaraisuushaasteeseen.

a) Jokioisten kartanoalueen, Elonkierron ja Jokioisten kirkon välisten luontopolkujen uudelleenavaaminen virkistys- ja informaatiokäyttöön ja tähän liittyvän vierailuohjelman rakentaminen.

Toteutus: Luontopolkujen uudelleen avaaminen Jokioisten kartanon, Elonkierron ja Jokioisten kirkon välillä. Metsänhoidon kestäviin vaihtoehtoihin liittyvien kyltityksien uusiminen ja informaatiotaulujen laittaminen.

Alueella on kulkenut Kartanopolku, jonka pituus on noin kolme kilometriä. Reitin kyltit ovat ajan saatossa lahonneet ja hävinneet. Puita oli kaatunut sekä polut olivat kasvaneet umpeen tai yhdistyneet eläinten kulkureittien sokkeloon.

Kuvia Kartanopolun avajaisista. Kuvat Jarkko Soihtu 28.9.2023

LEADER
LounaPlussa

Tulosten seurantamittarit: polkuverkoston uudelleenavaamiseen osallistuneiden talkootoimijoiden lukumäärä (aktiivinen sisäpiiri), ohjelmia hyödyntäneiden vieraiden lukumäärä ja heidän antamansa arviointi toteutuksessa,

Polku raivattiin Elonkierron kausityöntekijöiden sekä Jokioisten aikuistentyöpaja Veturin toimesta. Kaatuneet puut sahattiin pois ja kosteikkojen yli tehtiin pitkospuut. Nuolikyltit tehtiin Jokioisten Miinan koulun laser-kirjoittimella. Nuolia tehtiin kaiken kaikkiaan noin 60 kpl. Nimikilpien kaiveruksen teki paikallinen yrittäjä. Kyltityskustannuksen jaoimme kunnan kanssa; materiaalin kustansi kunta. Kyltit laitettiin kausityöntekijöiden avustuksella.

Kyltityksien ansiosta polut löytyvät nyt myös talvella.

Pirjo Mutkala oli koonnut hankkeen kuluessa yksityiskohtaista aineistoa polun ympäristön luonnosta. Tämä tehtiin toisen, Keski-Suomen ELY:n rahoittamaan hankkeen Luonnonvarojen lukutaito, oheistyönä. Aineiston perusteella polun ympäristö osoittautui luontoarvoiltaan hyvin monimuotoiseksi.

Kartanopolun avajaiset olivat 28.9.2023. Pirjo Mutkala esitteli luontoa polun varrelta ja lopuksi oli Elonkierron laavulla makkaran paistoa. Palaute polusta oli positiivista ja esille tuli myös, että monikaan paikkakuntalainen ei tiennyt polun olemassaolosta. Tapahtumaan osallistui reilut 30 henkilöä.

Kuvat: Pirjo Mutkala

Tavoite: 1 Luonnonvarakulttuuristen toimintakokonaisuuksien kehittämisen tavoitteena on sillan rakentaminen historian ja tulevaisuuden välille ja erityisesti paikallisen reagointivalmiuden kehittäminen suhteessa heränneeseen omavaraisuushaasteeseen.

b) Ruokakulttuurinosalta, planetaarisen ruokavalion lounaishämäläiseen sovellukseen perustuvan aktivoivan, kasvukauden läpi ulottuvan toimintaohjelman tuottaminen Elonkiertoon.

Toteutus: Elonkierron kasvimaa ja ruokatiedotus

Elonkierron kasvimaa suunniteltiin kesällä 2021 sen suuruiseksi, jollaisen viljelyalan jokainen aikuinen suomalainen tarvitsisi, mikäli hän söisi kasviksia kansallisissa ravitsemussuosituksissa suositellun 500 g päivässä (aikuisen suositus) ja täyttäisi kasvisten tarpeensa pelkästään kotimaassa kasvatetuilla tuotteilla. Hyvä arvio kasvisten syöntisuositukseen on VIISI KOURALLISTA KUUTTA ERI VÄRIÄ KASVIKSIDÄ PÄIVÄSSÄ. Tämä mitta soveltuu kätevästi kaikenkokoisille syöjille

Kasvimaata toteutettiin aikaisemman pienen kasvimaan laajennuksena ottamalla lisätila Elonkierron Suomalaisen ruokapöytäalueen kesannointilohkosta. Kasvimaata-alue kasvoi tosiasiasa alkuperäisestä noin 8 kertaiseksi.

Kasvimaata perustaminen edellytti varsin huomattavia maanparannuksen toimia, mikä tarkoitti, että perustamiskesänä alueelle tuotiin noin 18 kuutiota hiekkaista multaa, joka levitettiin 18mx 18 m suuruiselle alueelle, jolloin tasaisesti levitettynä pinnalle tuli noin 5 cm paksuinen kylvöalusta. Tosi-asiassa kohopenkkien muodostamisen jälkeen (kohopenkin muodostettiin paikalle tuodusta hiek- kamullasta, kylvöalusta oli noin 10 cm paksuinen. Käytävät päällystettiin edelliseltä vuodelta sää- tetyllä oljella. Sadonkorjuun jälkeen olkikatetta lisätiin niin, että pelto jäi talveksi olkikatteen peit- toon.

Vuoden 2022 kevääseen olkikate oli suojannut maan pintaa, mutta ikävällä tavalla hidasti roudan sulamista. Kevään 2022 kasvualustat toteutettiin noudattamalla edellisen vuoden kohopenkkijakoa sekoittamalla olkijäte pintamultaan ja lannoittamalla kohopenkin talven yli kompostoidulla hevo- sen lannalla. Toimenpide onnistui suhteellisen hyvin.

Kuvat Sirpa Kurppa 2021.

KASVIMAAN HOITOPERIAATTEET

KASVIEN VALINTA: Kasvimaalle on valittu **Suomessa menestyviä kasveja** ja höystetty joillakin erikoisuuksilla. Kasvit on valittu siten, että **satoa voi korvata hyvin pitkän ajan kuluessa**, ensimmäisenä syötäviksi valmistuvat retiisit viimeiseksi esimerkiksi ruusukaalit, joita voi korjata vielä marraskuussa. Kasvimaalle on valittu **ravitsemuksen kannalta monipuolinen vihanneslajisto** sekä Suomen oloissa **helposti ja kestävästi varastoitava** kasvilajisto kuten juurekset.

Kuva. Vuoden 2021 kasvimaan toteutus (Kuvan Elonkierron kuva-arkisto).

KASVIKUMPPANIEIEN VALINTA - TÄSTÄ ESIMERKKEJÄ OVAT:

Persiljalle: Kurkku, parsa, porkkana, retiisi, retikka, sipuli, tilli, tomaatti, valkosipuli

Samettikukalle: Porkkana, salkopapu

Palsternakalle: Krassi, kurkkuyrtti, kyssäkaali, maissi, nauris, pinaatti, punajuuri, purjo, raparperi, retiisi, salaatti, selleri, sipuli

Mangoldille: kaalit, nauris, pavut, pensaspavut, porkkana, retiisi

Tillille: Herne, juurikasvit, kaalit, kurkku, pavut, punajuuri, ruohosipuli, salaatti, sipuli

Retikalle: Kaalit, pavut, pensaspapu, persilja, pinaatti, porkkana, punajuuri, purjo, sipuli, tomaatti

Kehäkukalle: Basilika, herne, kaalit, kurkku, mansikka, pavut, tomaatti, valkosipuli

Punajuurelle: Fenkoli, herne, kaalit, kesäkurpitsa, kurkku, lanttu, minttu, palsternakka, pensaspapu, retiisi, retikka, salaatti, salvia, sipuli, tilli, valkosipuli, vuonankaali

Naurille: Herne, mangoldi, palsternakka, pensaspapu, pinaatti, salaatti, salkopapu, selleri, tomaatti

Pinaatille: Herne, kaalit, kurkku, mansikka, munakoiso, nauris, palsternakka, pensaspapu, peruna, porkkana, raparperi, retiisi, retikka, salkopapu, selleri, tomaatti

Mintulle: Kaalit, tomaatti

Rosmariinille: Kaalit, pavut, porkkana, salvia

Herneelle: Fenkoli, kaalit, kehäkukka, kurkku, kurpitsat, maissi, nauris, palsternakka, pavut, persilja, pinaatti, porkkana, punajuuri, raparperi, retiisi, salaatti, salvia, selleri, tilli (sitoo ilmasta typpeä maaperään) (Lähde: <https://www.biolan.fi/artikkelit/kumppanuuskasvit>)

Fenkolille: Herne, kaalit, kurkku, kynteli, punajuuri, salaatti, salaattisikuri, salvia

Timjamille: Kaalit

(Lähde: <https://www.ts.fi/koti/1279286862/Kumppanuuskasvit+viihtyvät+keskenaan+kasvimaalla>)

Kaalille: peruna, pensaspavut, tilli, selleri, salvia, minttu, piparminttu, punajuuri, sipuli, rosmariini, kehäkukka, timjami, iisoppi (rosmariini ja salvia karkottavat kaaliperhosen) (Lähde: <https://www.biolan.fi/artikkelit/kumppanuuskasvit>)

Maissille: peruna, herne, pavut, kurkku, kurpitsa, auringonkukka (Lähde: <https://www.biolan.fi/artikkelit/kumppanuuskasvit>)

Kurkulle: Pensaspapu, herne, fenkoli, kaalit, salaatti, porkkana, punajuuri, selleri, pinaatti, salkopapu, maissi, sipuli ja valkosipuli, tilli ja persilja, auringonkukka, kehäkukka ja koristekrassi. (Lähde: <https://www.tarhuri.fi/tarhurin-abc/kumppanuuskasvit/>)

Sipulille: Kaalit, kurkku, kesäkurpitsa, kynteli, kyssäkaali, mansikka, mustajuuri, nauris, palsternakka, paprika, porkkana, punajuuri, purjo, raparperi, salaatti, selleri, tilli, tomaatti, vuonankaali (suoja kasvustoja homeelta) ((Lähde: <https://www.biolan.fi/artikkelit/kumppanuuskasvit>)

Maissi suojaa muita kasveja tuulelta ja kasvimaan pienilmaston suotuisammaksi lämpimässä viihtyville lajeille.

Oikeat kasvit naapureina vähentävät tuholaisten aiheuttamia vahinkoja. Voimakkaasti tuoksuvat yrtit, samettikukat ja sipuli harhauttavat tuhohyönteisiä. Kun näitä kasveja istutetaan tuholaisherkien kasvien lähelle, voidaan sadon määrää ja laatua parantaa. Maissi maksimoi fotosynteesin ja kasvaa suora ja pitkä. Pavut käyttävät varret rakennetukeen ja auringonvalon saamiseksi paremmin; samaan aikaan ne tuovat ilmakehän typpeä järjestelmään, jolloin typpi saadaan maissin saataville. Squash toimii parhaiten varjoisissa, kosteissa paikoissa, ja tämän tyyppinen mikroilmasto

tarjoaa maissi ja pavut yhdessä. Lisäksi kurpitsa vähentää eroosion määrää, joka vaivaa maissin monokulttuurista viljelyä. Vieruskasvi voi myös antaa tuulensuojaa aremmalle kasville ja näin toimia hyvänä naapurina.

Lähteet:

<https://www.greelane.com/fi/science-tech-matematiikka/yhteiskuntatieteet/three-sisters-american-farming-173034>

<https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/opas-pahkinankuoressa-viljelykierto-ja-kumppanuuskasvit/3366006#gs.1qzx51>

[Vuoroviljely ja kasvikumppanit - Hyötykasviyhdistys \(hyotykasviyhdistys.fi\)](#)

"Kolme sisarta" ovat maissi (*Zea mays*), pavut (*Phaseolus vulgaris* L.) ja kurpitsa (*Cucurbita* spp.). Historiallisten tietojen mukaan maanviljelijä kaivoi reiän maahan ja laittoi reikään kunkin lajin yhden siemenen. Maissi kasvaa ensin tarjoamalla varren pavuille, jotka ulottuvat ylöspäin päästäkseen aurinkoon. Squash-kasvi kasvaa matalaan maahan, pavut ja maissi varjostavat sitä ja pitävät rikkaruohot vaikuttamasta kahteen muuhun kasviin.

Kolmen sisaren yhdistelmän tuottama mikroilmasto suosii kasvien selviytymistä. Maissi on tunnetusti imemässä typpeä maaperästä; pavut puolestaan toimittavat korvaavan mineraalityypin takaisin maaperään: käytännössä nämä ovat viljelykierron vaikutuksia ilman, että heidän on todella vaihdettava viljelyä. Kaiken kaikkiaan, sanovat satotutkijat, enemmän proteiinia ja energiaa syntyy viljelemällä kolme satoa samassa tilassa kuin mitä nykyaikainen monokulttuurinen maatalous säästää.

LANNOITUS: Peruslannoitukseen on käytetty hevosen lantaa JA VUOSDESTA 2023 ALKAEN LISÄKSI orgaanista kierrätyslannoitetta YaraSUNA AGRA (10-4-1). Hevosenlanta on [hitaasti vaikuttava lannoite](#), joka soveltuu myöhään kypsyvien kasvien lannoitukseen sekä maanparannusaineeksi savipitoisille maille. Kompostoitu hevosenlanta soveltuu mm. seuraavien kasvien lannoitukseen: nurmi, peruna, porkkana, valkokaali, salaatti, valkosipuli, tomaatti, paprika, kurkku, mansikka ja vadelma. (Lähde: <https://hevostietokeskus.fi/i/talliymparisto/lantahuolto/hevosenlannan-hyodyntamismahdollisuuksista>). Nokkosesta saadaan erinomaista typpipitoista [lannoitetta](#). Lisäksi nokkoskäyte sisältää runsaasti hivenaineita, joiden ansiosta se lisää kasvien ravinteiden ottoa. Nokkoskäyte on myös hyvä keino maan happamuuden vähentämiseen eli nostamaan maan pH-arvoa. Nokkosen aktiivista käyttöä ei kuitenkaan ehditty kokeilla. (Lähde: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/109724/Naisniemi_Kirsi.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

Viherlannoituksella saadaan parannettua maan rakennetta ja lisättyä viljelykasveille tärkeitä ravinteita. Viherlannoituksella ehkäistään myös maan ravinteiden huuhtoutumista sekä maan eroosiota. Etenkin luomuviljelyssä käytetään palkokasveja viherlannoitukseen, mutta myös useat muut kasvit ovat sopivia viherlannoitteeksi. Palkokasvit ovat tehokkaita parantamaan maan rakennetta verrattuna useisiin muihin kasveihin. Palkokasvit sitovat typpeä ja korvaavat osittain karjanlannan käytön viherlannoitteena. (Lähde: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/109724/Naisniemi_Kirsi.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

KASVINSUOJELU – tuholaisten ja tautien torjunnassa käytetään ei-kemiallista kasvinsuojelua, houkutuskasveja - biologista torjuntaa. Rikkakasvien torjuntaan käytetään nurmikatetta ja mekaanista

kitkentää. Käytävien rikkakasvien torjuntaa käytetään olkikatetta. Olkikatetta hyödynnetään myös **maan orgaanisen aineksen lisäämiseen**, koska olki käännetään syksyllä maahan ja ruudut järjestellään seuraavana kesänä uuteen järjestykseen

Houkutuskasvitekniikassa käytetään yhtä tai useampaa tuholaisia houkuttelevaan kasvilajia suojaamaan läheistä viljelykasvia. Houkuttelevuus saavutetaan käyttämällä houkuttelevampaa kasvilajia tai –lajiketta, jota viljellään samaan aikaan kuin viljeltävä kasvi tai hieman ennen kuin viljeltävä kasvi saavuttaa tuhoajalle arimman kasvuvaiheensa. Houkutuskasvialue voi suojata viljelykasvia: – estämällä tuholaista pääsemästä viljelykasville – tai keskittämällä tuholaiset tiettyyn pellon osaan, jossa niitä voidaan hallita (dead end houkutuskasvit, luontaisten vihollisten suosiminen, kemiallinen torjunta), Houkutuskasvien käyttöä on Elonkierron puutarhassa kokeiltu vaihtelevalla menestyksellä. Lähde: https://www.luke.fi/wp-content/uploads/2018/05/Esitys_Nissinen_kaalikasvien_tuholaiset.pdf

Integroidussa kasvinsuojelussa kasvinsuojeluaineiden käyttäjä yhdistelee erilaisia kasvintuhoajien torjuntakeinoja. Käytännössä se tarkoittaa, että kasvinsuojeluaineiden käyttö yhdistetään harkitusti ja tarpeen mukaisesti muihin torjuntakeinoihin. Jokaiseen tilanteeseen mietitään sopiva torjuntakeino viljelykasvi ja kokonaistilanne huomioon ottaen. Tavoitteena on vähentää kasvinsuojeluaineiden käyttöön liittyviä riskejä. Elonkierrossa kasvinsuojeluaineiden hyvin rajattua käyttöä voidaan joutua toteuttamaan joissakin erityistapauksissa. (Lähde: <https://tukes.fi/kemikaalit/kasvinsuojeluaineet/kasvinsuojeluaineiden-turvallinen-kaytto/integroitu-kasvinsuojelu>)

Kuva. Jänisten ja peurojen pelättinä käytettiin Elonkierron pääsiäispolulla ensin pääsiäisnoitana palvellutta Helviä (kuva Sirpa Kurppa 2022).

SEKAVILJELYSSÄ kasvatetaan rinnakkain kasveja, joiden kasvuajat ja ravinnetarpeet poikkeavat toisistaan. Pensastavat ja leveälehtiset kasvavat rinnakkain kapeakasvuisten lajien kanssa. Myös syväjuuriset ja matalajuuriset lajit kasvavat samassa penkissä. Sekaviljelmän suunnittelussa otetaan huomioon myös kasvien mieltymis- ja vieroksumisilmiöt eli hyvät naapurit ja huonot naapurit. Näin viljellyn kasvimaan sato on terveempi ja suurempi kuin erillisistä penkeistä saatu. Samalla kasvimaan ilme on koristeellinen ja kerroksellinen. (Lähde: <https://hyotykasviyhdistys.fi/puutarhatieto/sekaviljely/>)

VILJELYKIERTO on kasvinvuorottelua samalla kasvupaikalla. Monet tuholaiset ja taudit kiusaavat vain tiettyä kasvilajia. Kun kasvin viljelypaikka muuttuu vuosittain, kasvit säilyvät terveempinä. Elonkierron puutarhassa pyritään monipuoliseen kasviyhteisöön tavoitteena luonnonmukainen kasvivuorottelu. Siinä kasvit täydentävät toisiaan sekä mullan alla että pinnassa. Pyrkimyksenä on, että kaikilla taimilla on riittävästi valoa ja tilaa. Eri kasvilajien lannoitustarve otetaan huomioon penkkejä kunnostettaessa. Optimaalisessa tilanteessa viljelykierron ensimmäisenä vuonna viljellään typensitojakasveja, kuten hernettä ja papua. Niillä on juurissa typpinystyröitä, joiden avulla ne sitovat ilmakehästä typpeä kasvien käyttöön. Toisena vuonna samalle kasvupaikalle istutetaan puolestaan paljon typpeä tarvitsevia kasveja, kuten kaaleja tai maissia. Kolmantena vuotena samalle kasvupaikalle sopivat juurikasvit, jotka käyttävät vähän vähemmän typpeä. Neljäntenä vuotena samalle kasvupaikalle sijoitetaan kasvit, jotka käyttävät suhteellisen vähän typpeä. Tällaisia ovat esimerkiksi yrtit. (Lähde: <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/opas-pahkinankuoressa-viljelykierto-ja-kumppanuuskasvit/3366006#gs.1qzx51>). Tätä järjestystä ei pystytty toteuttamaan Elonkierron kasvimaalla, koska kasvimaan päätavoite on ollut alussa kerrotturavitsemussuosituksen täyttäminen. Sen sijaan Jokioisten Marttojen laatikkopuutarhassa tuotettiin tästä samaan aikaan järjestelmällinen esimerkki.

KATEVILJELY YLEENSÄ - Ruohosilpusta koostuva paksu ruohokate pitää maan kosteana, sillä se auttaa vähentämään veden haihtumista maan pintakerroksesta ja estää rikkakasvien kasvun. Ruohokate on hyvä keino torjumaan rikkakasveja vähentäen niiden kasvua, taimettumista ja itämistä. Riittävän paksu kate on tehokas ase rikkakasvien torjunnassa ja se vähentää olennaisesti veden haihtumista. Ruohokatteesta hyötyvät parhaiten sellaiset kasvit, jotka viihtyvät parhaiten viileässä ja kärsivät herkästi kuivuudesta. Kate on myös tehokas keino lisätä viljeltävälle kasville ravinteita. Maatuessaan runsastyppinen ruohokate lisää typpi- ja kaliumvaroja maahan. (Lähde: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/109724/Naisniemi_Kirsi.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

KASVUALUSTA YLEENSÄ: Parhaimmillaan kasvimaan kasvualusta on elävää ja se on täynnä pieneliöitä sekä kasvua tukevia rakenteita. Multaa ei käsitellä sillä tavoin, että tuhotaan nämä tärkeät hyötymikrobit, jotka vapauttavat ravinteita kasvien käyttöön, parantavat maan mururakennetta ja ylläpitävät sen terveyttä tuottamalla tauteja ehkäiseviä aineita ja hajottamalla haitta-aineita. Mitä aktiivisempi mikrobisto, sitä viljavampi ja terveempi multa on. (Lähde: esim. <https://www.kekila.fi/artikkeli/mika-merkitys-on-hyvalla-mullalla-ja-lannoitteella/>)

Toteuttamisideoita haetaan jatkuvasti integroidusta tuotannosta, regeneratiivisesta eli uudistavasta viljelystä (BSAG aiheistot: <https://www.bsag.fi/uudistava-viljely/>) ja luomusta, sekä jossain määrin myös permakulttuurista ja biodynaamisesta viljelystä.

VILJELYN MONIMUOTOISUUS JA BIODIVERSITEETTI

Viljelyn monimuotoisuuskysymykset ovat kasvimaan perustamisen jälkeen kasvaneet merkittävästi arvoon. Monimuotoisuuden arvo on kattava; monimuotoisuus maan pinnan alla saattaa muodostaa 70 % kokonaismonimuotoisuudesta ja maan pinnan yläpuolella monimuotoisuudesta näkyy kolmannes. Joka tapauksessa, jos kasvualusta tuhoutuu, samalla tuhoutuu myös maanpäällinen monimuotoisuus.

Maaperäeliöillä on muutamia perustarpeita: suoja, ruoka, vesi, happi ja tila. Maaperässä eliöt ovat suojassa esimerkiksi lämpötilavaihteluilta ja kuivuudelta, pienissä huokosissa suojassa suuremmilta saalistajilta ja bakteerit hiukkaspinoilla suojassa huuhtoutumiselta. Ravintoa eliöt saavat eloperäisestä aineksesta. Riittävä kosteus on välttämätöntä kaikille eliöille, mutta liika märkyys voi johtaa hapettomuuteen, josta eliöt kärsivät. Tila mahdollistaa sekä veden että ilman liikkumisen maassa, mutta on välttämätöntä myös eliöille. Tiiviissä maassa ei ole kasvien juurille tilaa kasvaa, jolloin juuriston kehitys häiriintyy. Kun perustarpeet ovat kunnossa, antavat maan biologiset tekijät vastineeksi kasvukuntoa, murukestävyyttä, ravinnehuoltoa, hyvää maan rakennetta, kasvien terveyttä ja hiilensidontaa.

(Lähde: <https://reaktoreducation.com/fi/courses/fi-regen-farming/uudistava-viljely-maaperä/maaperän-ominaisuudet/>)

Maanpinnan yläpuolisessa monimuotoisuudessa **pölyttäjät** ovat ruoantuotannon alku ja juuri, jopa 75 % viljelykasveista tarvitsee hyönteispölytystä. Jos pölytys on onnistunut, näkyy se heti sadon määrässä. Siitepöly ja mesi houkuttelevat pölyttäjiä luokseen, kun taas monien kasvinsuojeluaineiden on tutkittu olevan pölyttäjiä haitallisia. Pölyttäjistä tärkeimpien, kimalaisten ja mehiläisten kanta on romahtanut viime vuosikymmeninä ratkaisevan paljon.

Pölyttäjiä on kasvimaan ympäristössä yritetty huomioida esimerkiksi seuraavilla tavoilla:

- Kylvä kukkivia maisemakasveja kesantoalueiden paikalle (tuli käyttöön uudessa CAP pelto-tukiohjelmassa)
- Viljelykasveista pölyttäjiä edullisia ovat apilat, kumina, härkäpapu, tattari, omena, mansikka, herukat ja vadelmat ja näitä on pyritty lisäämään.
- Kasvinsuojeluaineiden käyttö on käytännössä lopetettu
- Pölyttäjät tarvitsevat kukkia varhaisesta keväästä pitkälle alkusyksyyn. On pyritty siihen, että kukkivia kasveja riittää keväästä syksyyn. (Lähde: <https://www.mtk.fi/-/polyttajat>)

Onnistunut pölytys kasvattaa satoa ja parantaa tuotteiden laatua. Peltokasveilla hyvä pölytys takaa siementen tasaisen tuleentumisen, kun taas puutarhakasveilla marjojen ja hedelmien muoto parane.

Ottamalla viljelykiertoon kukkivia viljelykasveja tarjotaan samalla pölyttäjiä ravintoa eli mettä ja siitepölyä. Lisäksi pölyttäjät hyötyvät erilaisista kukkivista maisemakasveista, jotka tuovat pelto-maisemaan monimuotoisuutta ja ilahduttavat lähiympäristön asukkaita.

VILJELYN ERTYISKULTTUURIT

Biodynaaminen viljely perustuu luonnonvarojen kestäväan käyttöön. Maan hedelmällisyyttä vaalitaan kompostoinnin, viherlannoituksen, vuoroviljelyn ja biodynaamisen ruiskutteen (preparaatin) avulla. Kemiaalisia lannoitteita ja torjunta-aineita ei käytetä eikä geenimanipuloituja kylvösiemeniä ja rehuja.

Biodynaaminen on lyhenne sanasta biologis-dynaaminen. Biodynaamisessa viljelyssä korostetaan omavaraisen ja omaleimaisen tilakokonaisuuden merkitystä elintarvikkeiden tuotannon perusyksikkönä. Tilakokonaisuus muodostaa oman ekosysteemin, joka lisää maaseutuluonnon monimuotoisuutta. Kokonaisuuteen kuuluvat tilan maitten, viljelykasvien ja kotieläinten lisäksi myös ihmiset ja koko tilaa ympäröivä luonto. Biodynaamisessa viljelyssä korostetaan monimuotoisen, ekologisen tilakokonaisuuden luomista, viljelijän ja kuluttajan vastuuta luonnosta ja kotieläimistä, keskinäistä yhteistyötä koko ketjussa pellolta pöytään ja korkealaatuisen ravinnon merkitystä ihmisen elämänlaadulle. (Lähde: <https://www.biodyn.fi/viljely1>)

Permakulttuuri on ekologiaan perustuva suunnittelumenetelmä, jonka avulla pyritään luonnon prosesseja jäljittelemällä ja niitä hyödyntämällä kehittämään kestäviä järjestelmiä, jotka täyttävät yhtä lailla yksittäisen ihmisen, ihmis-yhteisöjen kuin maapallonkin tarpeita lyhyellä ja pitkällä aikavälillä. Nämä järjestelmät voivat olla esimerkiksi ruoan ja energian tuotantoon, asumiseen tai taloudellisen toiminnan organisointiin liittyviä järjestelmiä. Permakulttuurin ytimessä on kolme eettistä periaatetta, joita permakulttuurisuunnittelussa aina noudatetaan: huolenpito maapallosta – pidetään huolta maasta, metsästä, vedestä, ilmasta ja elollisista olennoista, huolenpito ihmisistä – pidetään huolta itsestä, läheisistä ja yhteisöistä paikallisesti ja globaalisti, reilu jako – kulutuksen järkevä tasapainottaminen suhteessa tuotantoon ja resursseihin sekä ylijäämän palauttaminen kiertoon. (Lähde: <https://www.permakulttuuri.fi/mita-permakulttuuri>), Viljelyn erityiskulttuureihin on Elonkierron kasvimaan hoidossa perehdytty vain pinnallisesti.

KASVIMAAN VUOSIOKELLO 2022-2023

Kasvimaan suunnittelu alkoi 2022 **helmikuussa**. Tällöin keskityttiin erityisesti planetaarisen ruokavalion näkökulmaan ja seurattiin aktiivisesti pohjoismaisten ravitsemussuositusten kehittämisvaiheita.

Planetaarisen ruokavalion tavoitteiden mukaisesti palkokasvien määrää kasvimaalla pyrittiin vahvasti lisäämään ja monipuolistamaan. Erityisesti pavuista siemenvälinä kohdistui myös eksoottisempiin paputyyppeihin ja lajikkeisiin.

Siementilauksia Exotic Garden:

	Porkkana F1 'Deep Purple'
	Sitrunkurkku Lemon
	Taitepapu 'Anellino di Trento'
	Silpoydinherne 'Alderman'
	Valmistaja: N
	Kiinalainen retiikka 'Red Meat'
	Vahapapu 'Meraviglia'
	Taitepapu 'Saxa'
	Munakoiso F1 'Golden Eggs'
	Ydinherne 'Kelvedon Wonder'
	Munakoiso, aubergini, 'Blanche Ronde à Oeuf'
	Borkkottopapu 'Flambo'
	Nauris, turnipsi, 'Snowball'
	Tarhapapu 'Yin Yang'
	Taitepapu 'Mistik'
	Kikkahvihherne, kahvihherne, rikihherne 'Principe'
	Retiisi 'Afrodyta'
	Jättikurpitsa 'Mélonowa Zolta'
	Valmistaja: Imp
	Ruusupapu 'Hestia'

	Ruusupapu 'Enorma'
	Salkovahapapu 'Neckargold'
	Kesäkurpitsa 'Long White from Sicily'
	Salkopapu 'Cosse Violette'

Garden Seeds Market

Fenkoli - Fino - 200 siemenet - Foeniculum vulgare Mill
Herne - Blauwschokker - Pisum sativum - siemenet
Keltainen Auringonkukansiemenet - Helianthus annuus - 40 siementä
Kurkku - Delicius - 200 siemenet - Cucumis sativus
Kurkku - Sremski F1 - Cucumis sativus
Kurkku - White Wonder - 80 siemenet - Cucumis sativus
Kurpitsa - Kesä - Astra Polka - 21 siemenet - Cucurbita pepo
Kurpitsa - Kesä - seos - 14 siemenet - Cucurbita pepo
Kyssäkaali - Blankyt - 260 siemenet - Brassica oleracea var. Gongylodes L.
Kyssäkaali - Bohemia F1 - 130 siemenet - Brassica oleracea var. Gongylodes L.
Porkkana Nantes 5 - Fanta - keskivärhainen lajike -
Meloni - Malaga F1 - Cucumis melo L. - siemenet
Meloni - Oliwin - Cucumis melo L. - siemenet
Alice F1 kurkku - peltö, tuottava, katkeraton lajike -
Kenttäsalaatti kurkku Delikatess -
Okra - Burgundy - 30 siemenet - Abelmoschus esculentus
Persilja - Halblange - 4250 siemenet - Petroselinum crispum
Punajuurikas - Snow Ball - valkoinen - 250 siemenet - Beta vulgaris
Retiisi - Kulata Cerna - 400 siemenet - Raphanus sativus
Retiisi - Mino Early - 300 siemenet - Raphanus sativus

Hyötykasviyhdistyksen siementilaus v. 2022 Hyötykasviyhdistyksen siementilaus 2022

['APRIL CROSS' F1 x 1](#)['Albina verduna' x 1](#)['BLAUHILDE' x 1](#)['EARLY HYBRIDS' x 1](#)['EARLY NANTES' x 1](#)['Express' x 1](#)['HALBLANGE WEISSE' x 1](#)['KARINA' silpoydinherne x 1](#)['RAINBOW MIXED' F1 x 1](#)['Roma II' x 1](#)['Sanguigno' x 1](#)['ZEFA FINO' x 1](#)['ÄGYPTISCHE PLATTRUNDE' x 1](#)[Barbietola x 1](#)[ISOHELOKKI x 1](#)[KASKINAURIS, 'Enon kanta' x 1](#)[Karviaiskoiso, Ananaskirsikka x 1](#)[Kiinanretikka 'Red Meat' x 1](#)[Kyssäkaali 'NORIKO' x 1](#)[LEMON GEM x 1](#)[Lehtikaali 'Roter Krauser' UUTUUS x 1](#)[Mangoldi 'BRIGHT LIGHTS' x 1](#)

[Mangoldi 'Rubinoa' × 1](#)

[Marian × 1](#)

[Mukulaselleri 'Giant Prague' UUTUUS × 1](#)

[Munakoiso 'BLACK BEAUTY' × 1](#)

[Okra 'CLEMSONS SPINELESS' × 1](#)

[Palmukaali 'NERO DI TOSCANA' × 1](#)

[RED GEM × 1](#)

[Retiisi 'MALAGA VIOLET' × 1](#)

[Silpoydinherne 'Blauwschokker' UUTUUS × 1](#)

[Soijapapu: 'Green Shell' UUTUUS × 1](#)

[`Honeynut` × 1](#)

['BOLDOR' F1 × 1](#)

['MAESTRO' F1 × 1](#)

['PURPLE SUN' F1 × 1](#)

Ensimmäiset siemenet kylvettiin itämään kevättälvella, maaliskuuhun.

Toukokuussa 2022 tehtiin ensimmäiset kylvöt kasvimaalle; Jokioisten Marttojen kanssa yhteistyössä tätä toteutettiin yleisölle järjestetyn kasvimaapäivän yhteydessä.

Kasvimaapäivän yleisöä 2022 (Kuvat Sirpa Kurppa 14.5.2022).

Kuva. Kylvetyt kasvualustat 19.5.2022 (Kuva Sirpa Kurppa)

Kuva Laatikkoviljelyalueen suojaksi rakennettiin hieman uudentyypinen riukuaita. (Kuva Sirpa Kurppa 24.5.2022)

Kuva Näkymä vuoden 2022 kasvimaalta 8.7.2022. (Kuva Sirpa Kurppa)

Kuva Kaaliperhosen kannat syyskesällä 2022 olivat hyvin runsaat. (Kuva Sirpa Kurppa 14.8.2022).

Kuvat Vuoden 2022 sadonkorjuutarjoomuksista; vasemmalla erikoisuutena viljellyt latva-artisokka. (Kuvat Pirjo Mutkala (yllä) Sirpa Kurppa (vasemmalla)).

VUODEN 2022 SUOMI AREENA ESIINTYMINEN

Heinäkuussa 2023 olimme yhdessä jokioisten kunnan kanssa Elonkierron monimuotoisen ja kestäävän ruokateeman peuiteissa esillä Suomi Areena torilla koko Suomi Areena viikon ajan.

Toripaikalla esiteltiin Elonkiertoa yleensä ja Elonkierron monimuotoista ja kesträvää ruokatematiikkaa.

Kuva SuomiAreenan torilla Miia Kuhanen, Elina Kiviharju ja Mikko Mäkelä.

Suomi Areena paneeli järjestettiin yhteistyössä Demos Helsingin, MTK:n, Jokioisten Marttojen, Rooman Klubin Suomen Yhdistyksen, Hämeen Ammattikorkeakoulun ja Jokioisten kunnan kanssa.

Kuvat [Elonkierron Ystävät ry:n](#) järjestämä SuomiAreena-paneelikeskustelu ”Koko Suomi monimuotoisuusdieetille!” torstaina 14.7.2022 klo 15.00-15.45 Porin kaupungintalon pihalla. Keskustelun juonsi ajatushautomo Demos Helsingin vanhempi konsultti Petteri Lillberg.

Panelistit: Sirpa Pietikäinen, europarlamentaarikko Euroopan komissio, Heikki Lehtonen, tutkimusprofessori, Luonnonvarakeskus, Susanna Valtonen, Hirvilammen Luomu -emolehmätila, MTK:n johtokunnan jäsen, Heikki Ajosenpää, asiantuntija, ProAgria, Nina Elomaa, vastuullisuusjohtaja, S-ryhmä. Kuvat Sirpa Kurppa ja Niina Pitkänen.

LEADER
LounaPlussa

Suomi Areenan tematiikasta järjestettiin vuoden 2022 marraskuussa ”monimuotoinen marraskuu –somekampanja, jossa jaettiin reseptejä ja julkistettiin muutama blogikirjoitus

Monimuotoinen
MARRASKUU

elonkierto.fi/marraskuu-2022

elonkierto 46 v:

Vinkki viikonloppun kauppareissulle: värikäs borssikeitto sopii monimuotoiseen marraskuuhun kuin nenä päähän! Varaa ainekset viikonlopuksi ja tee keittoa kerralla iso annos - keiton maut säilyvät pakastimessakin! Reseptistä saat tuunattua myös kasvisvaihtoehdon. Kurkkaa ihmeessä!

#monimuotoinenmarraskuu #ruoka #maatalous #planetaarinenruoka

Monimuotoinen
MARRASKUU

Kerää vinkit läheisiltä!

Nappaa reseptit arkiruokien monimuotoisuuteen:
elonkierto.fi

ELONKIERTO

Elonkierron elokuun ohjelmaan kuului v. 2022 mm. Avoimien puutarhapäivien etkot maistelutarjoomuksineen, osallistuminen Avoimet puutarhat – päivään, jolloin Elonkierrossa tarjottiin kasvimaan tuotteista keitettyä kesäkeittoa ja kesäkurpitsojen jakoa makasiinilla.

**ELONKIERRON
ELOKUU 2022**

- Avoimet puutarhat: etkot 2.-4.8.
- Kansallispukujen tuuletus 5.8.
- Avoimet puutarhat: Poikkea meille 7.8.
- Kesäkurpitsoja jaossa makasiinilla 8.8.
- Eläinpiirustuskurssi 8.8., 11.8. ja 15.8.
- Elonkierron avajaisista 24 vuotta: kahvia ja kakkua 11.8.
- Matonkuteiden leikkaustalkoot 15.8. ja 17.8.
- Keppihevosten kenttäratsastuskisat 21.8.
- Elonkierto tanssii ja soi ja Suomen luonnon päivä 27.8.
- ITU:n taidenäyttely 31.8. asti

Lisätiedot www.elonkierto.fi

Elonkierto on mukana Avoimet puutarhat-tapahtumassa!
Ohjelmassa lajike-esittelyjä vihanneksista, maistaloja ja kasvimaiden esittelyä klo 9-17.
Puistoon ja kasvimaihin voi tutustua myös itsenäisesti.
Makasiinikahvila palvelee klo 11-17.

MAASEUTU- JA KOTIELÄINPÖYDÄ
ELONKIERTO

Osasto 44, 04000 Järvenpää
www.elonkierto.fi

LEADER
LounaPlussa

Maistelutarjontaan Elonkierron makasiinissa liitettiin kesällä myös kasviksilla maustettuja juomavesiä. (Kuva Sirpa Kurppa 3.8.2022.)

Kuva Ensimmäiset hallat kohdattiin 8.elokuuta 2022 (Kuva Sirpa Kurppa)

Kuvat Syyskesällä kaaliperhosten toukat tuhosivat lehtikaalikasvustoja, tässä mustakaalia. Kesän lämpösumma riitti soijapavun rehevän kasvuston kasvuun. Satoa ei kuitenkaan saatu. (Kuvat Sirpa Kurppa 16.8.2022)

Elonkorjuutori järjestettiin jo perinteisesti syyskuun lähiruokapäivänä. Elonkorjuutorilla tarjottiin Elonkierron kasvimaan tuotteita ruuaksi valmistettuna. Kuvassa syksyn 2022 hankekoordinaattori Tiina Joutsjoki (Kuva Marketta Rinne)

Kauden 2022 viimeinen tilaisuus oli **kekriaterian** järjestäminen 6.11. 2022. Tässäkin tilaisuudessa tarjottiin Elonkierron kasvimaan satoa. FM Merja Isotalo luennoi aiheenaan Suomalainen ruokakulttuuri läpi vuosisatojen.

Kuvat (alla). Kekritilaisuuden tarjoomuksia ja vieraita. (Kuva Sirpa Kurppa)

Vuoden 2023 Kasvimaan suunnittelu alkoi helmikuussa. Siemenet tilattiin pääosin Hyötykasviyhdistykseltä. Kevät ja alkukesä olivat erityisen haasteelliset säiden osalta, toukokuun loppupuolella yöpakkaset tuhosivat ensimmäiset istutukset. Kesäkuu oli kuuma ja sateeton. Kylvöjä jouduttiin uusimaan toistamiseen kesäkuun puolella mm. porkkanan, punajuuren, fenkolin osalta myös papuja kylvettiin uudelleen. Myös kikherne kylvettiin ulos, mutta se taimettui hyvin huonosti. Kaalien taimet sekä kurpitsat, jotka oli laitettu kasvamaan kevään aikana, siirrettiin kasvihuoneesta kasvimaalle. Kasvihuoneeseen jäi osa taimista (bataatti, kurpitsa, durra, muutama kikherne ja ananaskirsikka.) Kasvimaan jokainen penkki kyltitettiin lisäämällä kylttiin myös lyhyt kuvaus kyseisestä kasvista. Kuvausaineisto jää käyttöön seuraaviksi vuosiksi.

Kesän aikana kasvimaan oli iso osa päivittäisiä töitä, aikaa kului etenkin kasvien kasteluun sekä rikkaruohojen kitkemiseen.

Lista 2023 siemenistä

Ananaskirsikka "Early Yellow"	helmi-huhti	esikasvatus	8-15 vrk
Andienmarja	helmi-huhti	esikasvatus	8-12 vrk
Artisokka "Violet de Provence"	helmi-maalis	esikasvatus	10-30 vrk
Avomaakurkku "Marketmore"	plus 15 astetta	suorakylvö	5-8 vrk
Cantaloupemelooni "Charentais"	helmi-huhti	esikasvatus	5-15 vrk
Fenkoli "Finale"	huhti-kesä	esikasvatus	10-20 vrk
Härkäpapu "Express", Threefold white	huhti	suorakylvö	
Mukulakirveli (Rotkörvel)	maalis-touko	suorakylvö	
Jättikurpitsa "Big Max"	touko	esikasvatus	8-14 vrk
Keittopapu Flambo	touko	esikasvatus	2-3 vko
Keltajuurikas "Golden"	touko-kesä	suorakylvö	7 vrk
Keräkaali "Glory of Enkhuizen"	huhti	esikasvatus	8-10 vrk
Kesäkurpitsa	touko	esikasvatus	
Kesäkurpitsa "Black Beauty"	touko	esikasvatus	6-10 vrk
Kesäkurpitsa "Keltainen"	touko	esikasvatus	6-10 vrk
Kesäkurpitsa "One Ball" F1	touko	esikasvatus	6-10 vrk
Kesäkurpitsa Rondini Floridor		esikasvatus	
Kikherne "gelb"	touko-heinä	suorakylvö	8-15 vrk
Kikherne "Principe"	maalis-kesä	esikasvatus	10-30 vrk
Kikherne "schwarz"	touko-heinä	suorakylvö	8-15 vrk
Kukkakaali "Snow Ball"	huhti	esikasvatus	4-5 vk
Kurkkumeloni "Carosello"	helmi-huhti	esikasvatus	5-15 vrk
Lanttu "Marian"	plus 15 astetta	suorakylvö	3 vk
Latva-artisokka "Green Globe"	helmi	esikasvatus	3-6 vrk
Lehtikaali "Red Russian"	huhti	esikasvatus	
Lehtikaali "scarlet"	huhti	esikasvatus	
Malabarinpinaatti "Rubra"	helmi-maalis	esikasvatus	
Mangoldi "Bright Lights"	touko-kesä	suorakylvö	10-20 vrk
Meloni "Stellio F1"	huhti-touko	esikasvatus	
Nauris "Purple Top Milan"	touko-kesä	suorakylvö	4-7 vrk

Palmukaali "Nero di Toscana"	huhti	esikasvatus	5-10 vrk
Palsternakka "White Gem"	aikaisin keväällä	suorakylvö	15-25 vrk
Parsakaali "Calabrais"	touko-kesä	esikasvatus	
Pensasapu	kesä	suorakylvö	
Pinaattipuu Tree Spinach	helmi-huhti	esikasvatus	7-14 vrk
Pinaattikiinankaali "Yorokobi"	heinä	suorakylvö	4-6 vrk
Punajuuri "Detroit 2"	aikaisin/myöhään	suorakylvö	21 vrk
Punakaali "Rodynda"	huhti	esikasvatus	4-10 vrk
Raidallinen punajuuri "Tondo Di Chioggia"	aikaisin keväällä	suorakylvö	7-21 vrk
Retiisi "Cherry Belle"	aikaisin keväällä	suorakylvö	
Retiisi "Istap"	huhti-elo	suorakylvö	5-15 vrk
Ruusukaali "Falstaff" F1	huhti	esikasvatus	10-15 vrk
Ruusupapu "Enorma"	touko-kesä	suorakylvö	5-15 vrk
Ruusupapu "Hestia"	touko	esikasvatus	2-3 vko
Ruusupapu "White Emergo"	touko-kesä	suorakylvö	5-15 vrk
Salkopapu "Velour" Carminat	touko-kesä	suorakylvö	5-15 vrk
Sitruunakurkku "Crystal Lemon"	plus 15 astetta	esikasvatus	5-8 vrk
soijapapu "Summer Shell"	touko-kesä	suorakylvö	2-3 vko
taitepapu "Mistik"	touko-kesä	suorakylvö	2-3 vko
Taitepapu Anellino di Trento	touko-kesä	suorakylvö	5-15 vrk
Tarhapapu "Brunhilde"	maalis-kesä	suorakylvö	5-15 vrk
Tarhapapu "Carminat"	maalis-kesä	suorakylvö	5-15 vrk
Tarhapapu "Cosse Violette"	maalis-kesä	suorakylvö	5-15 vrk
Tarhapapu "Goldmarie"	maalis-kesä	suorakylvö	5-15 vrk
Tarhapapu "Yin Yang"	maalis-kesä	suorakylvö	5-15 vrk
Vaaleaselleri "Golden Self Blanching 2"	helmi-maalis	esikasvatus	10-30 pv
Vahapapu "Meraviglia" Maxidor	touko-kesä	suorakylvö	5-15 vrk
Valkoinen pitkä avomaakurkku "White Wonder"	huhti-kesä	esikasvatus	5-15 vrk
Valkojuurikas "Albina Vereduna"	touko-kesä	suorakylvö	1-3 vk
Pensastomaatti Balconsalber			
Munakoiso			
Entiseen kessuaitaukseen mahtuu vielä jotain			
Värimerkit			
Kasvimaalla			
Yläkasvimaalla - Marttojen aitauksen vieressä			
Kasvihuoneessa			
Siilossa			

Kasvimaakartta 2023

40. Härkäpapu	41. Salkopapu Ve-	42. Tarhapapu	43. Palmukaali	45. Kurpitsa
35. Kikherne	36. Ruusupapu	37. Tarhapapu	38. Parsakaali	39. Puna-
30. Kikherne Gelp	31. Soijapapu	32. Tarhapapu Yin	33. Ruusukaali	34. Puna-
25. Keltajuurikas	26. Valkokuurikas	27. Vahapapu Me-	28. Pinaatti	29. Pinaatti-
20. Lanttu Marian	21. Pensaspapu	22. Ruusupapu	23. Taitepapu. Mis-	24. Kukka-
15. Nauris Purple	16. Herne	17. Ruusupapu	18. Taitepapu Anel-	19. Lehti-
10. raidallinen pu-	11. Mukulakirveli	12. Vaaleaselleri	13. Tarhapapu	14. Lehti-
5. Porkkana väri-	6. Fenkoli	7. Retiisi Cherry	8. Tarhapapu Car-	9. Mangoldi
3. Aikaiset kylvöt		Mansikka	Vadelma Omena	46. Kurpitsa
1. Aikaiset kylvöt	2. Aikaiset kylvöt			

Puutarhapäivä 2023

Elonkierron puutarhapäivä järjestettiin 19.5.2023. Mainonnassa käytettiin Elonkierron nettisivua <https://www.elonkierto.fi/2023/04/27/laita-jo-kalenteriin-puutarhapaiva-elonkierrossa-19-5/>, sosiaalista mediaa, Lähellä sivustoa, paikallisten kauppojen ilmoitustauluja sekä sähköpostia lähialueiden puutarhayhdistyksille.

eiden puutarhayhdistyksille.

Tapahtuma järjestettiin yhteistyössä paikallisten yritysten kanssa. Mukana puutarhapäivässä olivat **Malmnäsin puutarha, Jaakkolan puutarha, Jokioisten Martat, Yrttivillitys, T:mi Irmeli Viljanen** sekä Elonkierron talkoolaisia. Ohjelmassa oli esityksiä marjapensaiden ja koristekasvien istutuksesta, kasvi- ja yrttipenkkien perustamista sekä villiyrttien esittelyä. Nämä esitykset videoitiin ja ovat myöhemmin käytettävissä erilaisiin ohjaustapahtumiin.

Kävijöillä oli mahdollisuus ostaa esittelijöiden tuotteita.

Ylläolevat Malmnäs, Yrttivillyitys. Kuvat Marketta Rinne.

Kuvassa Matti Jaakkola kertoo marjapensaiden istutuksesta. Kuva Elonkierron arkisto.

LounaPlussa

Istutetuista marjapensaista valmisteltiin alla olevien esimerkkien mukaiset esittelytekstit.

Hunajamarja (Honeybee)

Hunajamarjaa kutsutaan ikuisen nuoruuden marjaksi ja siinä onkin moninkertainen määrä vitamiineja sekä antioksidantteja esimerkiksi mustikkaan verrattuna. Tätä vitamiinipommia on viljelty kaupallisesti jo vuosikausia mm. Venäjällä ja Kanadassa.

Hunajamarja, marjasinikuusama, haskap – rakkaalla lapsella on monta nimeä! Hunajamarjan maku on aivan omanlaisensa. Se on sekoitus mustikkaa, kirsikkaa ja vadelmaa ripauksella mustaherukan kirpeyttä. Hauskan pitkulaiset marjat sopivat sellaisenaan syötäväksi, leivontaan, jälkiruokiin, hil-

loihin ja mehuihin sekä pakastukseen.

Marjat alkavat kypsyä jo kesäkuulla ennen mansikkaa. Hunajamarjan varhainen kukinta keväällä sietää jopa -8 asteen pakkasen, joten se on erittäin satovarma kasvi meidän vaihtelevissa olosuhteissamme. Ristipölytys lisää sadon laatua ja määrää. Käytetään myös koristekasvina.

Karviainen "Hinnonmäen Keltainen"

'Hinnonmäen Keltainen' on terve ja kestävä karviaislajike. Marjat ovat suuret, soikeat ja vihertävän keltaiset. Malto on pehmeä, makean happoinen ja erittäin hyvänmakuinen. Marjoista saadaan hyvin säilyviä hilloja, hydykkeitä ja marmeladeja. Runsas sato kypsyy aikaisin. Lajike kestää melko hyvin karviaishärmää. Rento-oksainen ja leveäkasvuinen pensas kannattaa tukea pensastuella.

Karviainen viihtyy parhaiten aurinkoisella paikalla, tuoreessa, kalkitussa, hyvin vettä läpäisevässä, keski- tai runsasravinteisessa maassa. Suuren juuriston tekevä karviainen kestää kuivuutta hieman paremmin, kuin esimerkiksi herukka.

Mustaherukka "Pohjan Jätti"

Mustaherukka 'Pohjan Jätti' on melko pystykasvuinen pensas, jonka marjat ovat todella suuret, peukalon pään kokoiset. Sato on aikainen. Sopii hyvin tuorekäyttöön tai mehuksi. Pensas kestää melko hyvin härmää. Mustaherukat sisältävät runsaasti C-vitamiinia. Lehdet käyvät hyvin esim. teeksi tai säilöntään.

Mustaherukka "Mortti"

Mustaherukka 'Mortti' on myöhäinen, runsassatoinen, terve ja kestävä FinE -lajike ([Tuoteryhmäsivu - Suomalainen taimi](#)). Erittäin aromikkaat, voimakkaan makuiset marjat ovat suuria ja melko paksukuorisia. Marjat sopivat hyvin pakastukseen ja tuorekäyttöön. Pensas on hyvin pystykasvuinen.

Punaherukka "Aili"

Vaaleanpunainen herukka 'Aili' on luultavasti punaherukan värimuunnos. Lajikkeen tarkkaa alkuperää ei tunneta. Marjat ovat kauniin vaaleanpunaiset, makeat ja selvästi punaherukan marjoja mie-
dommat. Sato kypsyy melko myöhään ja sopii erinomaisesti tuorekäyttöön.

Viherherukka "Vilma"

Viherherukka 'Vilma' on sukua mustaherukoille. Se on hillittykasvuinen, pysty ja isomarjainen. Makeat marjat ovat kypsinä vihreät ja jäävät linnuilta huomaamatta. Marjat sisältävät erittäin runsaasti C-vitamiinia, jopa kaksinkertaisesti mustaherukkaan verrattuna. Ne soveltuvat hyvin tuorekäyttöön ja ovat lastenkin suosiossa.

Punaherukka Katri on terve, pysty- ja tukevaoksainen ja melko iso pensas. Korkeus: 1-1,5m

Kasvupaikka: Auringosta puolivarjoon.

Kasvualusta: Tuore, keski- tai runsasravinteinen, läpäisevä ja hyvin kalkittu kasvualusta.

Marjat: Melko myöhäinen ja runsassatoinen lajike. Marjat ovat suuria, aromaattisia, hapokkaita ja kauniin punaisia.

Valkoherukka "Lepaan Valkoinen"

Pystykasvuinen, pienehkö pensas. Marjat ovat suuria, kauniita ja makeita. Makein valkohoherukoista. Erinomainen tuoremarja. Kotimainen risteytys

Marjatuomipihlaja "Thiessen"

Marjatuomipihlaja eli Saskatoon 'Thiessen' on keväällä kukkiva valkokukkainen, makeamarjainen pensas, joka on samalla sekä hyöty- että koristekasvi puutarhassa. Miedon raikkaat, makeat, tummansiniset loppukesällä kypsyvät marjat tuovat mieleen mustikan ja ne sisältävät runsaasti antioksidantteja. Marjan koko 15-18 mm. Sato on aikainen ja runsas. Saskatoonin marjoja käytetään mehuihin, hilloihin, marmeladeihin tai viinin valmistukseen. Kuivatuista lehdistä ja marjoista saa hyvää teetä.

Kaunis oranssinpunainen syysväri. Tekee juurivesoja kohtalaisesti. Aurinkoisella kasvupaikalla maukkaimmat marjat. Helppohoitoinen monikäyttökasvi, joka houkuttaa perhosia ja pölyttäviä hyönteisiä sekä pikkulintuja.

Kasvimaan penkit kyltitettiin. Kylteissä kerrotaan kasvien taustaa ja käyttötarkoitusta.

Minttu
(*Mentha*)

ELONKIERTO

Minttu eli tuoksumintut ovat luonnonvaraisia ja monivuotisia yrttejä. Maailmassa on arviolta 1200 erilaista minttua. Piparminttua ja viherminttua käytetään paljon makeisja lääketieteellisyydessä.

Suomessa minttua on perinteisesti totuttu käyttämään lammassarvikiin. Minttua käytetään myös teeksi, salaattien ja jälkiruokien mausteeksi.

Raidallinen punajuuri
(*Beta vulgaris* subsp. *vulgaris* var. *conditiva*)

ELONKIERTO

Punajuuren oletetaan olevan aasialaista alkuperää. Eurooppaan se on kulkeutunut ehkä arabien tuomana. Kreikassa viljeltiin jo ennen ajanlaskumme alkua. Suomessa punajuurta alettiin viljellä vasta 1800-luvulla.

Raitajuureksiinkin kutsuttu malloltaan punavalkoraidallinen punajuurikaslaajike. Ei värjää niin voimakkaasti kuin punaiset lajikkeet ja on maultaan hiukan makeampi. Käytetään punajuuren tavoin. Lehtiä voit käyttää pinaatin tavoin ja nuoria lehtiä sellaisenaan.

Tarhapapu
(*Phaseolus vulgaris*)

ELONKIERTO

Tarhapavut ovat kotoisin Välikamerikasta, jossa niitä on viljelty hyvin pitkään. Euroopassa tarhapapujen viljely aloitettiin 1500-luvulla Espanjassa.

Tarhapavut käytetään silloin, kun pavut ovat nuoria ja siemenet pieniä. Palot keitetään ennen käyttöä ja niitä käytetään lisukkeena sekä pata- ja keittoruokien raaka-aineena tai salaateissa.

Parsakaali
(*Brassica oleracea* var. *italica*)

ELONKIERTO

Parsakaali on ristikkajäsenkasveihin kuuluva viljelykasvi, joka on kaalin muunnos. Parsakaalia on viljelty mahdollisesti jo antiikin Rooman aikana Etelä-Euroopassa. Pohjoismaissa sitä on alettu viljellä 1900-luvulla, mutta siitä on tullut suosittu vasta vuosikymmenten vaihteessa.

Parsakaalista syödään yleensä sen maanpäälliset osat eli nuppuiset kukinnot, varret ja lehdet. Parsakaalia voi syödä sekä kypsennettynä että raakana. Parsakaalia voidaan käyttää muun muassa keitoissa, wokeissa ja gratiineissa. Sen voi myös keittää sellaisenaan tai tarjota voisulan kanssa.

Kuvia vuoden 2023 kasvimaalta (Jarkko Soihtu)

Kuva. Kaksi Elonkierron kesän erikoisuutta: edessä latva-artisokka (viljelty jo 2022) ja takana pinaattipuu tai jättiläispinaatti (Tree spinach, *Chenopodium giganteum*), joka Elonkierrossa kasvoi hie-
man yli 2 metrin korkuiseksi ja säilyi yli ensimmäisten syyshallojen. Pinaattipuu voi edullisissa olo-
suhteissa saavuttaa maksimissaan jopa 6 metrin korkeuden. Englanninkielinen nimi jos viittaa sii-
hen, että sitä voidaan käyttää pinaatin tapaan tai samalla tavalla kuin savikkaa villiyrtytinä käytet-
tynä. Kuva Sirpa Kurppa

Sadonkorjuun aikana tuotiin kasvimaan tuotteita Elonkierron kahvioon vierailijoille maistettavaksi ja kotiin vietäväksi.

Maistelupöytien tuotevalikoimaan kesän eri vaiheista. Kuvat: Jarkko Soihtu 2023

ELONKIERRON TEEMAILLAT

- ke 28.6. klo 18 Elonkierto kasvattaa uutta. Ympäristökasvatushankkeen tuottamat uudet kyltit.
- ke 5.7. klo 18 Luonnon monimuotoisuus. Heikki Toivonen ja Jouko Alhainen.
- ke 12.7. klo 18 Eläimellinen Elonkierto.
- ke 19.7. klo 18 Terveys ja hyvinvointi. Irmeli Viljanen, Motivoidu Oy.
- ke 26.7. klo 18 Uudet ravitsemussuositukset ja kasvimaata. Sirpa Kurppa, Raija Tahvonen.
- pe 4.8. klo 18 Maatiaisviljalajikkeet; Kasvigeenivaraohjelma 20 vuotta.

TERVETULOA
TEEMAILTOIHIN!

ELONKIERTO

Jokioinen
150

ELONKORJUUTORI la 9.9.2023

Tule tekemään hankintoja paikallisilta ruoantuottajilta ja käsityöläisiltä Elonkiertoon klo 12-16!
Tarjolla myös Elonkierron kasvispataa ja omenamaistatusta (Luke). Lapsille talutusratsastusta, kepparirata ja paljon muuta!

ELONKIERRON KIRMAUS to 21.9. klo 17
Ilmoittautuminen 15.9. mennessä: elonkierronmyyjat@elonkierto.fi
Kaikille osallistujille metalli! Yhteistyössä Jokioisten vapaa-ajatoimi.

UUDISTETUN LUONTOPOLUN AVAJAISET to 28.9. klo 17
Makkaranpaitoa ja mehua laavulla. Yhteistyössä Jokioisten vapaa-ajatoimi.

MAASEUTU- JA KOTILÄINPUISTO
ELONKIERTO

Ojaistentie 44, 35500 Jokioinen
www.elonkierto.fi

Kuva: Elonkierto

Muita ruokaan ja ravitsemukseen liittyviä tapahtumia Elonkierrossa

Uudet ravitsemussuositukset ja kasvimaateemailta 26.7.2023. Luennoitsijat Raija Tahvonen ja Sirpa Kurppa. Esittelystä koottiin Powerpoint aineisto. Tilaisuudessa jaettiin myös Elonkierron kasvimaan vihanneksia.

Elonkorjuu tori järjestettiin Elonkierrossa 9.9.2023. Tapahtumissa esiteltiin Elonkierron omavaraista ruuantuotantoa sekä tarjoiltiin omasta kasvismaasta saaduista vihanneksista valmistettua kasviswokkia sekä minestronekeittoa. Ruoka-annoksia tarjoiltiin 50 henkilölle. Kaiken kaikkiaan kävijöitä tapahtumassa oli noin 1000.

17.8.2023 Ruokaviraston järjestämä Lumoava-verkostoitumistapahtuma. Luonnon monimuotoisuus peltoviljelmässä. Lähiruokalounas Elonkierrossa, jossa käytettiin osaksi Elonkierron vihanneksia.

27.8.2023 Ulkojumalanpalvelus, jonka yhteydessä tarjottiin lounas, joka oli valmistettu osaksi Elonkierron kasviksista.

30.8.2023 Ruokatieto yhdistyksen järjestämä. Kestävemmän ruoantuotannon tulevaisuus.

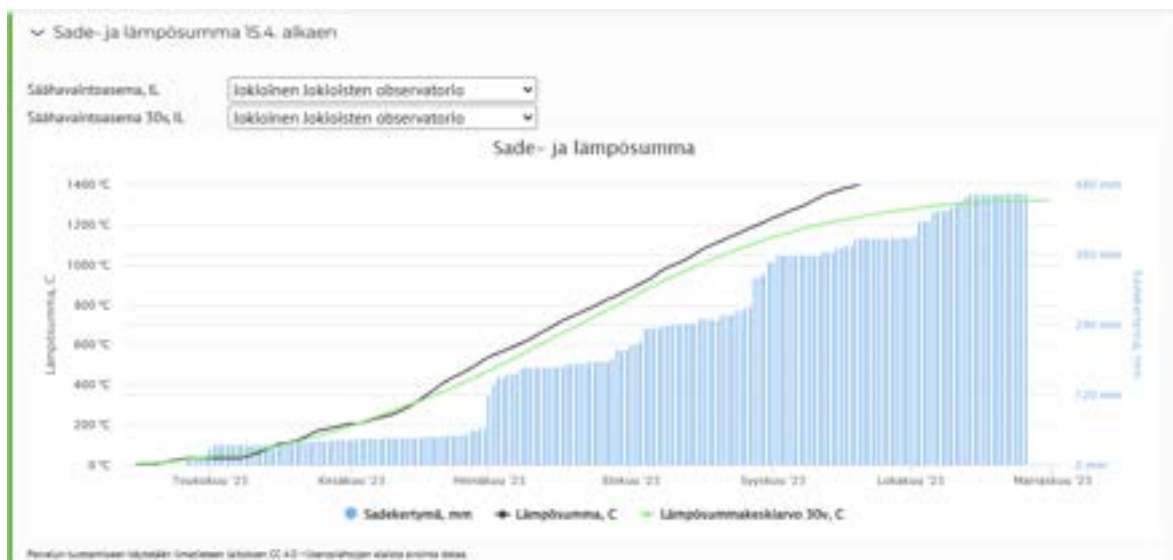
Elonkorjuutori 9.9.2023. Paikalliset ruoantuottajat ja käsityöläiset myivät tuotteitaan. Elonkierto valmisti omista kasvimaan tuotteista kasvispataa. Tapahtuma on osa lähiruoka päivää.

8.10.2023 Vanhusten viikon teemassa järjestettiin yhteistyössä Jokioisten kunnan kanssa ruokailu, jossa jaettiin uutta ravitsemussuositus materiaalia. Aterian valmistuksessa käytettiin osaksi Elonkierron kasviksia.

Tulosten seurantamittarit: ohjelmia hyödyntäneiden vieraiden lukumäärä ja heidän antamansa arviointi toteutuksessa, kasvimaateemapäiviin osallistuneiden talkootoimijoiden lukumäärä (aktiivinen sisäpiiri) ja talkootoimijoiden tyytyväisyysarvio kauden lopussa.

Kasvimaan hoitoon liittyvät talkoot oli tarkoitus toteuttaa kasvukauden 2023 aikana. Kesän kasvuolot olivat kuitenkin niin poikkeukselliset.

Kasvimaan hoidon kannalta ensimmäisen hankaluuden aiheuttivat toukokuun erittäin kylmät yölämpötilat; toukokuun alussa esiintyi useita yöpakkasia, jolloin lämpötila laski alle -5 asteen. Myös varhaiskevään lämpösumman kehitys jäi jälkeen keskiarvosta. Seuraava ongelma aiheutui kuivuudesta toukokuun puolivälin ja juhannuksen välillä ei satanut ollenkaan. Kun säät olivat hyvin tuuliset, veden puute käytännössä esti kasvien kasvun. Jouduimme keskittymään kasteluun pelastaaksemme viljelykset. Kun sitten juhannuksen tienoilla saatiin pieni sade, heinäkuun ensimmäisenä päivä tuli ennätysmäinen sademäärä ja sen jälkeen sadetta jatkui toistuvasti. Kasvimaan kasvustot olivat 2-3 viikkoa myöhässä ja rankkojen sateiden takia maan pinta liettyi ja muuttui hyvin vaikeasti käsiteltäväksi.

Lisäksi kasvimaalla paljastui möhöjuurisaastunta, eikä talkoita sen leviämisvaarankaan takia haluttu järjestää. Möhöjuuren takia menetettiin kaalisato liki kokokaan. Saastunta pakottaa siirtämään kaalin viljelyn erilleen muusta kasvimaasta.

Talkoiden järjestelystä tässä kokonaistilanteessa jouduttiin luopumaan.

Elonkierron liettyneet savimaat olivat heinäkuussa erittäin hankalasti käsiteltäviä. Kuvassa oleva puutarhakottikärry upposi työntökelvottomaksi ja jouduttiin tyhjentämään kitkentäjätteistä ja tyhjänä kiskomaan pois pellolta. Kuva Sirpa Kurppa heinäkuu 2023.

Kasvimaan tuotteita saatiin makasiinikahvioon esitteille, toki nekin kesällä 2023 normaalisesonkiin nähden myöhässä. Tuotteiden maistelussa tuli erittäin selvästi esille se, että tutut tuotteet olivat huomattavasti enemmän haluttuja kuin harvinaisemmat, erimerkiksi hieman erikoiset lajikkeet. Pyrimme määrätietoisesti edistämään palkokasvien käyttöä kasvisperäisen proteiinin käytön edistämiseksi. Toimme esille myös palkokasvien käyttöön liittyviä ruokareseptejä. Kuitenkin esille tuodut erilaiset papulajikkeet olivat hyvin vähän haluttuja. Lisäksi kotimaisten vieraiden ja maahanmuuttajien ero kasvisvalinnoissa tuli erittäin selvästi ilmi. Maahanmuuttajille pavut olivat hyvin haluttuja samoin kuin esimerkiksi lehtikaalit ja erilaiset kurkku ja kurpitsalajikkeet. Kotimaisille asukkaille tutummat juurekset olivat heille halutumpia. Tomaattilajikkeiden välillä punaiset ja keltaiset tomaatit menivät helposti maisteltavaksi, mutta näistä poikkeavat kypsinä tummemman ruskeat tai vihertäväraidalliset tomaatit jäivät pöydälle.

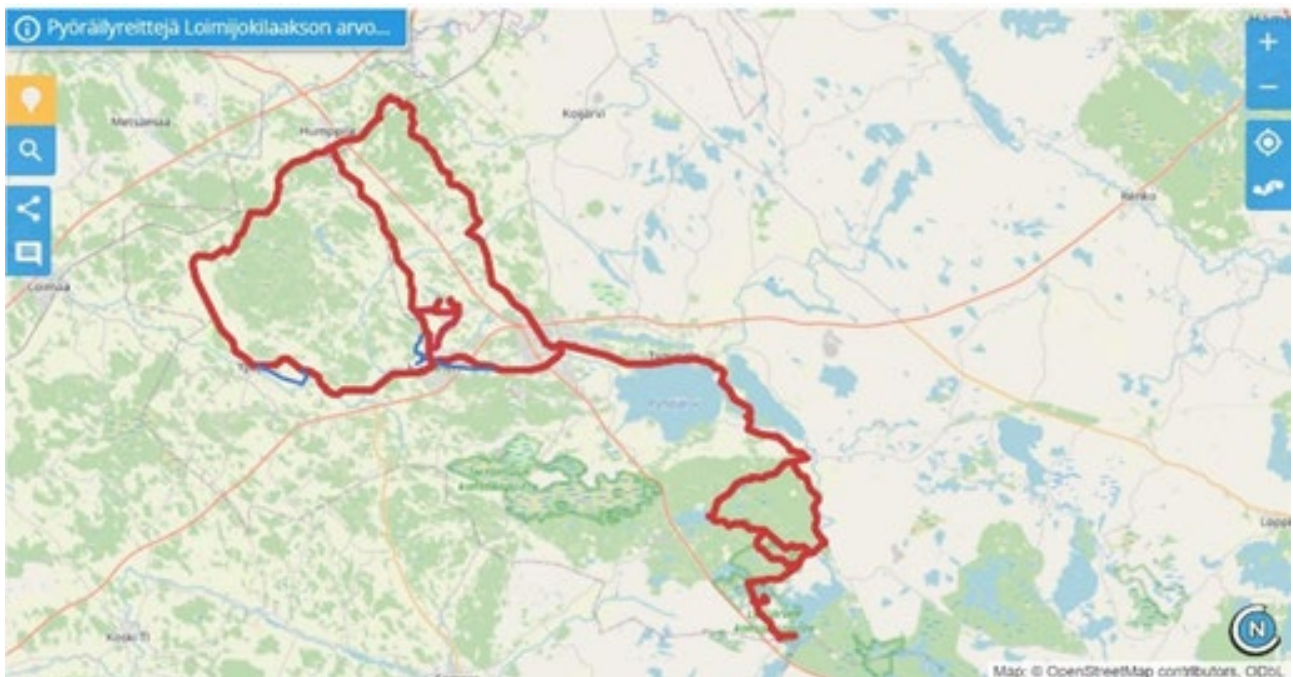
Kuva. Elonkierrossa viljeltyjä tomaattilajikkeita. Kuva Sirpa Kurppa.

Tavoite: 2. Ekomatkailua tukevan ekoreitityksen tavoitteena on pyöräilyreittimalli Forsassa Jokioisille ja Humppilaan sekä Loimijokilaakson arvokkaan maisema-alueen kattava kanoottireitti ja näiden markkinointipilotit.

*Toteutus: Vierailu- ja matkailureittejä Loimijokilaaksoon, osana Elonkiertoa, ekomat-
kailua edistään. - Alueen ekolooginen saavutettavuus: Polkupyörä ja melonta mobiiliso-
vellukset.*

Mobiilisovellukseksi valikoitui Citynomadi. Tähän etsittiin vaihtoehtoja, joita löytyi kaksi, Citynomadi sekä DigiTrail. Citynomadista pyysimme tarjouksen, joka on hankkeen rahoitussuunnitelmaan kirjattuna. Yhden reitin hinta on 3100 € sis. alv. ja hankkeella ollaan rakentamassa kaksi reittiä, jolloin hinnaksi muodostuu 6200 €. Hinnat sisältävät viiden vuoden ylläpitomaksun. Vastaavanlaisen palveluntuottajia ei löytynyt Citynomadin lisäksi kuin DigiTrail, joka on aiemmin rakennettu HAMK:n vetämällä hankkeella. Ohjelmisto on toiminannassa ja se on ladattavissa mm. Google Playsta. Ohjelmiston ylläpitäjäksi on ilmoitettu Retkipaikka, mutta markkinoijaa DigiTrail-palvelun tuottajalle ei enää löydy eli tarjoustuotteesta ei pystynyt pyytämään. Tästä syystä reitistö-palvelusta ei voitu kilpailutusta järjestää kolmelta tai edes kahdelta eri taholta.

Suunnitellut polkupyöräreitistöt kulkevat Jokioisten, Ypäjän, Humppilan, Tammelan kuntien ja Forssan kaupungin alueella. Tammela ja Liesjärven kansallispuisto lisättiin hankkeen aikana mukaan. Reitistöihin kerättiin muun muassa paikallisia yrityksiä (majoitus, ravintolat, kahvilat) sekä

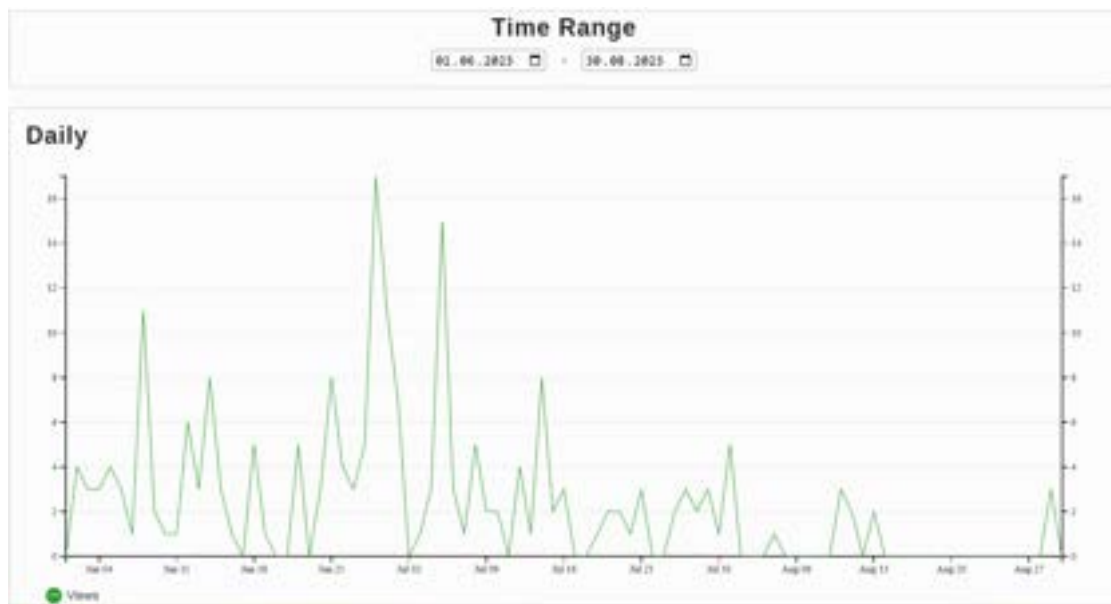

kuntien kohteita (museot, uimarannat, laavupaikkoja) ja luontokohteita (lintutornit). Kohteiden kuvat ja tekstimateriaali saatiin Forssan Seudun Matkailuneuvonasta, kunnilta sekä yrittäjiltä. Sovelluksen kokoamisessa yleisesti kysyttiin neuvoa Vananajavesikeskuksesta (Mika Soramäki), jossa vastaava sovellus on jo olemassa. Linkitimme näitä sovelluksia keskenämme. Mobiilisovellukseen on myös linkitetty muita paikallisia reittejä, jotka löytyvät Citynomadin alustalta. Reiteistä voi rakentaa

kokonaisuuden esimerkiksi päiväksi. Pyörän vuokraus Forssan Konkelistä (konkelicom@gmail.com), ajo Jokioisille, Museojunalla Humppilaan ja ajo takaisin Forssaa.

Polkupyöräsovellus julkaistiin 13.5.2023, jolloin järjestimme pyöräilytapahtuman. Tapahtumaa mainostettiin Elonkierron nettisivulla <https://www.elonkierto.fi/2023/04/25/tule-koeajamaan-loimijokilaakson-uusi-polkupyorareitisto/>, sosiaalisessa mediassa sekä Lähellä-palvelussa (lahella.fi) sekä Citynomadin mainonta heidän omassa sosiaalisessa mediassa. Osallistujia oli 13 henkilöä. Mukaan kutsuttiin Jokioisten kunnanhallituksen puheenjohtaja Sakari Raiskio sekä Jokioisten kunnanjohtaja Jukka Matilainen. Hanketyöntekijä esitteli sovelluksen sekä Elosysteemi-hanketta yleisesti ja osallistujilla oli mahdollisuus seurata ajon aikana reittiä. Forssan lehti julkaisi tapahtumasta artikkelin (liite). 4.9.2023 Citynomadi sovellus esiteltiin Humppilan liikuntaviikolla ja yhteistyössä järjestimme pyöräilytapahtuman. Polkupyöräsovellusta on käytetty kesänaikana 221 kertaa (kesä, heinä, elo).

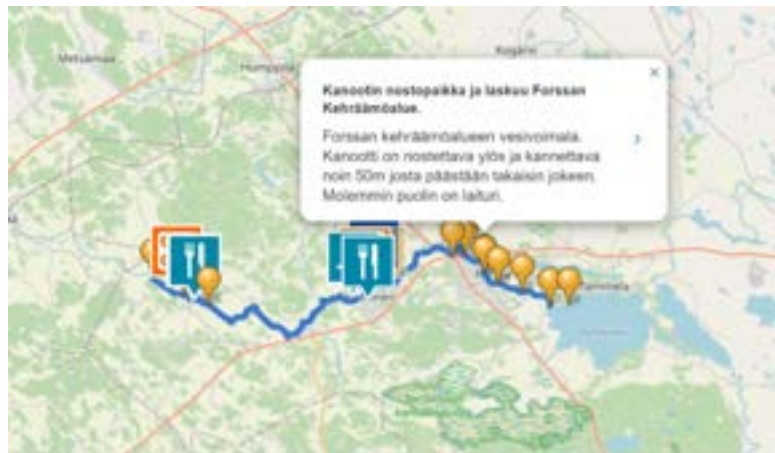

Kuvat: Elonkierto

Melontasovelluksessa apuna oli yrittäjä Jouni Palén (erarenki@gmail.com). Erärengin kanssa melottiin Pyhäjärveltä Loimijokea pitkin Jokioisille sekä Ypäjälle. Tällöin kartoitettiin kanoottin nosto- ja laskukohdat sekä mahdollisia ongelmakohtia. Melontareitti julkaistiin 15.6.2023. Melontatapahtumaa mainostettiin Elonkierron nettisivulla <https://www.elonkierto.fi/2023/06/08/uusi-melontareitti-kutsuu-seikkailemaan-loimijoelle/> sekä sosiaalisessa mediassa. Maksimi osallistujamäärä tapahtumaan oli 14 henkilöä. Hanketyöntekijä esitteli sovelluksen sekä Elosysteemihankkeen osallistujille. Tapahtuma järjestettiin yhteistyössä Erärengin kanssa. Tapahtumissa palaute oli positiivista ja jälkeen päin on tullut ehdotuksia kohteista ja reiteistä, joita olemme lisänneet sovellukseen.

Kesän aikana melontasovellusta on käytetty n. 60 kertaa.

Kuvat sovellusten julkaisusta Kuvat: Jarkko Soihtu 15.6.2023

Elonkierto rakensi kesällä 2023 laiturin melontaa ajatellen. Elonkierrossa on myös vuokra kanoottia. Kanootti on Vaulammin kyläyhdistyksen omistama ja vuokraus tapahtuu Elonkieron kahviosta. Erärenki järjestää Elonkierrosta lähteviä melontaretkiä.

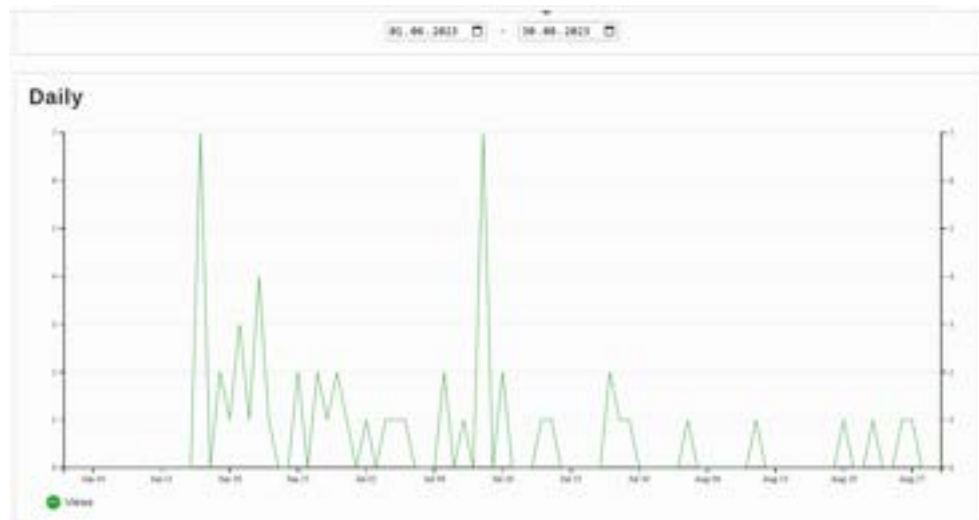

LEADER
LounaPlussa

Tulosten seurantamittarit: Reittien pilotoinnista tehtyt arvioinnit, markkinoinnissa saavutettujen lukijoiden lukumäärä, tuotoksen näkyvyys lähimediassa, reitistöjen saavuttama asema alueellisessa matkailun verkostoissa, alustava arvio molempien reittien kävijämääristä.

Citynomadi toimii mobiilisovelluksena sekä verkossa. Mobiilisovellusta voidaan päivittää viiden vuoden ajan.

Jatkotoimenpiteenä Mobiilisovellusten osalta on reititysten päivittäminen ja mainostaminen sosiaalisessa mediassa sekä Hämeen ja Forssan matkailun kanavissa, kuntien verkostot. Melontareitin mainostusta Eräengin kautta.

Muita matkailuun liittyviä tapahtumia:

Kevään aikana olemme osallistuneet kuukausittain Kanta-Hämeen matkailuhankkeiden yhteispalaveriin sekä Forssan Seudun Matkailuneuvonnan järjestämiin matkailun aamukahveille, jossa paikalliset yritykset esittelevät toimintaansa. Nämä ovat erinomaisia tilaisuuksia verkostoitumiselle ja mahdollisuus tuoda oman toiminnan ohessa tietoa paikallisista yrityksistä.

Elonkierto osallistui 6-7.5.2023 Kotimaan matkailumessuille, Tampereella. Esittelimme Elonkiertoa matkailukohteena, pyöräily- ja melontareitistöjä sekä tulevaa Kasvimaapäivää. Jaoimme näyttelyosaston yhteistyökumppaneiden kanssa (Forssan Seudun Matkailuneuvonta, Jokioisten museorautatie, Hakkapeliittatapahtuma, Erärenki).

Tavoite 3. Maisema-toimintakokonaisuuden tavoitteena on koota ja jalostaa julkaistavaan muotoon Loimijokilaakson Forssa-Jokioinen-Ypjäjä alueen perinnemaisema-aineisto ja saattaa koko aineisto saataville virtuaalisena ja esimerkinomaisesti kyltittää aluetta keskeisten kohteiden ja perinnemaisema-alueiden osalta.

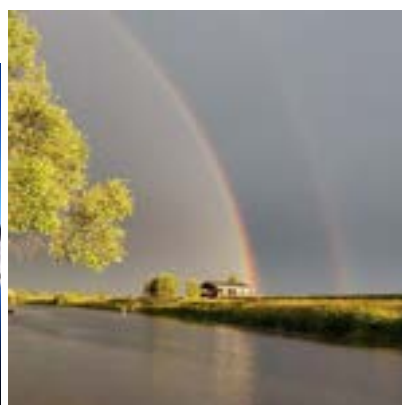
Toteutus: ”Vesi virtaa ja maisema elää loimijokilaaksossa” valokuvanäyttely.

Kuvissa näyttelytilat Pehtoori Jokioisilla sekä Vinkkeli Forssassa. Kuvat: Jarkko Soihtu

27.9.2022 ilmoitimme Elonkierron nettisivulla <https://www.elonkierto.fi/2022/09/27/valokuva-nayttely-loimijoesta-tule-mukaan-ja-laheta-oma-kuvasi/> ja sosiaalisessa mediassa valokuvanäyttelyä, johon toivottiin ihmisten lähettävän omia kuviaan Loimijokilaaksosta. Aiheena oli Loimijoki, sen luonto, maisemat sekä toiminta joella. Kuvia tuli 200 kpl.

Kehitimme kuvat yhteistyössä valokuvaaja Kati Länsikylän kanssa. Pyrimme tulostamaan kaikki kuvat. Osa kuvista karsiutui kuitenkin pois koska ne olivat liian pieniä eikä voitu tulostaa. (Ilmoituksessa oli minimi koko 1 mb) Mitään kuvista ei muokattu. Pyrimme valitsemaan Jokioisten näyttelyyn enemmän paikallisia kuvia. Kehystimme kuvat talkootyönä. Suurimman osan kehyksistä saimme lainaksi.

Ensimmäinen näyttely oli maaliskuussa 2023 Näyttelytila Pehtoorissa Jokioisilla. Näyttely oli esillä kuukauden. Näyttelytilaan mahtui 50 kuvaa ja loput pyörivät tv-ruudulla. Mukaan oli myös vanhoja kuvia 1900-luvun lakupuolelta lähtien, jotka saimme Forssan museon arkistosta. Vieraskirjaan tuli noin 150 nimeä. Forssan lehti teki artikkelin näyttelystä (liite). Toinen näyttely oli Forssan kirjaston näyttelytila Vinkkelissä kesäkuussa 2023. Lähes kaikki kuvat olivat esillä ja nimiä kirjaan tuli noin 80. Kuvien lähettäneiden kesken järjestettiin arvonta, jossa oli palkintona paikallisten yritysten tuotteita sekä pääpalkintona ilta Elonkierron savusaunassa.

Tulosten seurantamittarit: alueellisten yhteisöjen ja yritysten arvio aineiston hyödynnettävyydestä, somekanavilla levitetyn aineiston saavuttama lukijoiden määrä, aineiston ylläpidosta ja jatkokehittämisestä saavutettu sitoutuneisuus.

Osa kuvista liitetään hankkeen sivulle Elonkierron nettisivulle. Elonkiertoon jää lajiteltu arkisto kuvista. Elonkierrolla on kuviin käyttöoikeus omiin tarkoituksiin. Yrityksillä on mahdollisuus käyttää kuvia esimerkiksi mainontaan erillisellä luvalla kuvaajalta.

Aikataulu

Hanke toteutettiin 1.5.2022-31.10.2022 välisenä aikana.

Resurssit

Elon-

kierto sisältää noin 19 hehtaarin määrää alan, joka koostuu pääasiallisesti peltomaasta, mutta sisältää myös pieniä alueita metsää. Ala on hyvin monipuolinen sisältäen niin laidunmaita, viljeltyjä alueita kuin luonnonvaraisia perinnebiotooppeja sekä pitkän jokivarren ranta-alueen. Käytettävissä on myös makasiinirakennus 360 m² sekä savusauna ja näiden lisäksi kaksi vesikäyttöistä wc-rakennusta sekä puucee ja laavu tulipaikkoineen. Makasiinissa toimii kesäkahvio kesäkuun alusta syyskuun puoleen väliin. Palkattua kokovuotista henkilöstöä oli yksi, kausityöntekijöiden määrä vaihteli 3-6 henkilöä, lisäksi 4H:n ja Jokioisten kunnan kautta työllistettiin nuoria kesätyöntekijöitä. Hallitus koostuu 15 varsinaisesta- ja varajäsenestä, jotka ovat aktiivisesti toiminnassa mukana. Elonkierron toimii myös suuri vapaaehtoistyöntekijöiden joukko ja talkootyötunteja kertyy helposti yli 1500 tuntia, joista vähintään puolet oli kohdistettavissa vuosittain myös Leader-hankkeelle.

Toteutuksen organisaatio

Elonkierron Ystävät ry:n hallitus. Hankkeelle palkattiin koordinaattori. TÄMÄ PAREMMIN IHAN KUNNOLLISINA LAUREINA -MIKÄ ROOLI KENELLÄKIN: HALLITUS – KOORDINAATTORIT – MILLÄ PALKKAUSAJALLA – KAUSITYÖNTEKIJÖIDEN ROOLI APUTYÖVOIMANA

Hankkeen ohjausryhmässä oli yhdistyksen lisäksi edustus Mika Rantalainen (Jokioisten kunta), Tatu Ujula (Ypäjän kunta), Maria Valta (Humppilan kunta), Paula Vigilant (Forssan yrityskehityskeskuksesta), Tuula Kallioinen ja Ursula Mansikka (LounaPlussa) sekä Kristiina Liinanharja (paikallinen yrittäjä).

Kustannukset ja rahoitus

. Hank-

keelle myönnetty rahoitus oli 68 037,33 €, tästä Julkisen rahan osuus 80 % ja yksityisen rahoituksen osuus 20 %, joka koostui sekä yksityisestä rahasta että vastikkeettomasta työstä. Vastikkeettoman työn osuus täyttyi jo kevättälvella 2023, eikä loppumaksatukseen enää rahoittajan toiveesta ilmoitettu uusia talkootyön tunteja, vaan käytettiin varastossa olevat. Muu yksityisen rahan osuus koostui mm. jäsentuotoista ja kahvion myynnillä kerätyllä yhdistyksen tuotolla. Kuluja hankkeelle kertyi yhteensä 69 492,50 €. Palkkioita hankkeelle oli suunniteltu 932,41€, mutta hankkeen tilaisuuksissa toimineet luennoitsijat pitivät luennot talkootyönä, jolloin maksettavia palkkiokuluja hankkeelle ei syntynyt. Arviodut ostopalvelut, vuokratulot sekä muut välittömät kulut jäivät hieman alle suunnitellun. Näistä puuttuva osa ohjattiin palkkakuluihin, jotka olivat yhteensä 43 664,85 €. Rahoitussuunnitelmassa palkkakuluiksi oli arvioitu 39 157,20 €.

Hankkeen aikana tehtiin kolme maksatusta. Ensimmäinen aikavälillä kesä-lokakuu 2022, toinen marraskuu 2022 – maaliskuu 2023, ja loppumaksatus aikavälillä huhtikuu-lokakuu 2023. Maksatuserien summat sijoittuivat hyvin tasaisesti jokainen 20 000-27 000 euron väliin.

Rahoituksella saatiin rakennettua sen suunnitelman mukaiset toiminnot, jotka jäävät toimimaan vielä hankkeen päätyttyä:

1. METSÄPOLKU: Polku tulee olemaan käytössä ympäri vuoden.
2. KASVIMAAESIMERKKI JA SIIHEN LIITTYVÄ YRITYS JA YHDISTYSYHTEISTYÖ: Malli esimerkki toteutettiin ja yhteistyöt jatkuvat.
3. ELONKIERTOON LIITTYVÄ REITITYS Reittejä on mahdollisuus päivittää viiden vuoden ajan.
4. VALOKUVA-AINEISTO Näyttelyt järjestettiin ja valokuvat on arkistoitu ja lajiteltu mahdollisia jatko käyttäjä varten.

Raportointi ja seuranta

Ohjausryhmän kokoukset

Ensimmäinen **ohjausryhmän kokous** pidettiin 17.10.2022

Hanketyöntekijä Tiina Joutsjoki esitteli Elosysteemi -hankesuunnitelman ja hankkeen etenemisen (liite). Esittelyssä saatiin lisää ideaa hankkeeseen kokousryhmältä.

Tässä keskeisiä teemoja ovat mm. tuoda esiin Jokioisten kartanoalueen pitkää maa- ja metsätalouden liittyvää paikalliskulttuuria esim. teemailtoja järjestäen metsään ja ruokaan liittyen, sekä luontopolut ja metsänhoidon kestävät vaihtoehdot (kyltitys, informaatiotaulut). Elonkierron kasvimaata on Lounais-Hämäläinen esimerkki, miten noudattaa maapallon kestävyysrajoja kunnioittavaa ruokavaliota (planetaarinen ruokavaliota). Tavoitteena lisätä monimuotoisuutta ja tehdä uusia kasviksiin tutustumisen mahdollisimman helpoksi. Sadonkorjuun aikana kasvimaalta tuodaan vihanneksia maisteltavaksi ja kotikeittiöön vietäväksi. Tähän liittyen järjestetään teemapäivätoteutukset kuukausittain.

Alueen ekologinen saavutettavuus. Tavoitteena on edistää seutukunnan ekomatkoilua, tämä toteutetaan esim. tekemällä pyöräilyreititys (Forssasta Jokioille ja Humppilaan) ja melontareititys (Forssasta Ypäjälle) yhteistyössä paikallisten yhdistysten ja yritysten kanssa Citynomadi -sovellusta käyttäen. Näihin liitetään pyörien ja kanoottien lainausjärjestelyt.

Loimijokilaakson hyödyntämisen ja imagon kehittäminen.

Tässä tuodaan esille Loimijokilaakson arvokkaan perinnemaiseman monimuotoisuus ja tärkeä lintukosteikko. Toteutustapoina mm. kyltitys, ja valokuvanäyttelyn kokoaminen paikallisilta asukkailta.

ITU-taideyhdistyksen lisäksi yhteistyöhön suositeltiin pyydettäväksi myös kulttuuriyhdistys Kuviota.

Toinen ohjausryhmän kokous pidettiin 24.2.2023. Joutsjoen lopetettua hankkeessa lokakuun loppuun, valittiin hankkeelle uusi työntekijä Jarkko Soihtu, joka aloitti hankkeessa 1.1.2023. Ohjausryhmän kokouksessa Jarkko Soihtu kävi läpi, mitä hankkeessa on tapahtunut alkuvuoden aikana sekä tulevaa kevään ja kesän ohjelmaa. Toiminnanjohtaja Miia Kuhanen esitteli hankkeen taloustilanteen.

Yhteistyöverkosto: Erillinen lista.

Vapaa-ajan asukkaille suunnattuja tapahtumia: Tämä ei viimeistellyssä hakemuksessa ollut mukana. Mutta vapaa-ajan asukkaita vierailijoina oli toistuvasti.

Yhteistyökumppanit:

Erärenki: melonta www.erarenki.fi

Kati Länsikylä: valokuvaus www.katilansikyla.fi

Citynomadi: mobiilisovellus www.citynomadi.com

Forssan Seudun Matkailuneuvonta: materiaalia mobiilisovellukseen sekä paikallisten toimijoiden verkostoitumista www.forssanseutu.fi

Jokioisten kunta: Kartanopolku, valokuvanäyttely ja materiaalia mobiilisovellukseen www.jokioisten.fi

Forssan kaupunki: valokuvanäyttely, materiaalia mobiilisovellukseen www.forssa.fi

Tammelan kunta: materiaalia mobiilisovellukseen www.tammela.fi

Ypäjän kunta: materiaalia mobiilisovellukseen www.ypaja.fi

Humppilan kunta: pyöräilytapahtuma, materiaalia mobiilisovellukseen www.humppila.fi

Vanajavesikeskus: mobiilisovellus www.vanajavesi.fi

Puutarhatila Malmnäs: Puutarhapäivä www.puutarhatilamalmnas.fi

Jaakkolan puutarha: Puutarhapäivä www.puutarhakasvit.fi

Jokioisten Martat: Puutarhapäivä, Suomi Areena www.martat.fi

Yrttivillitys: Puutarhapäivä www.yrttivillitys.fi

T:mi Irmeli Viljanen: Puutarhapäivä www.motivoidu.fi

Biolan: kasvusäkit www.biolan.fi

Hyötykasviyhdistys: siemenet www.hyötykasviyhdistys.fi

Maa ja kotitalousseura: Kekri, kasvimaan konetyöt

Paanan koulu: Kekri www.jokioinen.fi

Kasvinsuojeluseura: puutarhapäivä www.kasvinsuojeluseura.fi

Luonnonvarakeskus: asiantuntija palvelut, Suomi areena www.luke.fi

Ruokatieto: toimittaja vierailut www.ruokatieto.fi

Taideyhdistys ITU: näyttely Elonkierrossa <https://taideitu.net/>

KT-FinnoServ: biohiili kari.tiilikkala@gmail.com

Saku Rantala: kylttien kaiverrukset

MTK – Suomi Areena www.mtk.fi

Roman Klubin Suomen Yhdistyksen - Suomi Areena www.clubofrome.fi

EU parlamentaarikot – Suomi Areena

S- ryhmä – Suomi Areena <https://s-ryhma.fi/>

MTV – Suomi Areena www.mtv.fi

ProAgria: maan rakennekartoitukset ja SuomiAreena www.proagria.fi

ten työpaja Veturi www.jokioinen.fi

Jokiois-

Tiedottaminen

Alla ote hankesuunnitelman tekstistä.

Tiedottaminen

Toimenpiteet tuottavat sisältöä tiedotustoimintaan.

Toimenpiteen 1 kautta pyrimme tavoittamaan tiedotuksellamme mahdollisimman kattavalla tavalla paikalliset asukkaat ja kestäväan luonnonvaratalouteen liittyvät yritystoimijat. Kuntapäätäjät ovat näiden ohella tärkeitä tiedotuksen kohteita. Tiedotuksen vaikuttavuus näkyy alueella paikallisen luonnonvaratalouden erityisyyden korostumisena, sisäisen arvostuksen kohentumisena ja ulkopuolisen palautteen kautta saatavana tunnustuksena.

Toimenpiteen 2 tiedotuksen kautta pyritään ensisijaisesti tavoittamaan alueen ulkopuolelta tulevat vierailijat aina kansainvälisiin vierailijoihin saakka. Toimenpiteen 2 sisällä toimijoiden välinen tiedotus on myös ensisijaisen tärkeää. Tiedotuksen vaikutus tulisi tulla esille reititykseen liittyvien yritysten lisääntyvänä palvelukysyntänä.

Toimenpiteen 3 tiedotus kohdistuu Loimijokilaakson alueelle ja nostaa asukkaiden ja yritysten tietoisuutta alueen arvokkuudesta ja heidän kykyään viestiä tätä alueen ulkopuolelle. Vaikutuksen tulisi tulla esille alueen imagon kohentumisena ja alueen tunnettuutena ja viimekädessä alueen yritysten kautta elinvoiman kohentumisena.

Tiedotusväyliä ova yhdistyksen kotisivut, joille luodaan alasivut hankkeen teemoille. Vuorovaikutteista otetta toimenpiteisiin ja niihin sitouttamista haetaan Facebook ja Instagram sekä muiden some tiedotukseen keskittyvien kanavien kautta. Paikallinen lehdistö sekä alueellinen radio ja TV ovat hyvin tärkeitä tiedotuskanavia. Talkoolaiset ja vierailijat ovat ensisijaisen tärkeitä tiedotuksen levittäjiä. Verkostoituminen omilta alustoilta laajemmille kansallisille ja ennen pitkää myös kansainvälisille alustoille on tärkeä tavoite. Toimenpiteessä 2 tiedotusta rakennetaan yhdelle julkiselle reititysalustalle, mutta tämä pyritään verkostoimaan laajemmalle.

Tiedotuksen muotoja ovat tiedeviestinnän ja asiantuntijaviestinnän fakta-aineistot, artikkelit ja esitelmät, blogit, toimijoiden vuorovaikutteiset dialogit, henkilöhaastattelut, raportit, streamaukset ja tallenteet, konkreettisten tilanteiden hands-on ohjaukset, kokeelliset ja kokemukselliset tilanteet, narratiivit, valokuvat, näyttelyt, videoklipit, yhteiskehittelytilanteet, kokemuspöppöimisen tilanteet, tiede- ja taidetyöpajat ja esim. lisätyn todellisuuden käyttö.

Tiedotus pyritään toteuttamaan mahdollisimman moniarvoisena ja moniulotteisena, mutta koordinoituna. Tiedotukseen otetaan käytännössä mukaan kaikki mukaan haluavat ohjauksen ja mahdollisesti koulutuksen tukemana.

Toimenpide 1: Luontopolun avajaisista ilmoitimme omissa sosiaalisessa mediassa (Facebook, Instagram). Tämän (Facebook) kattavuus on 3386 henkilöä ja (Instagram) 1195 henkilöä. Jokioisten kunta ilmoitti tapahtumasta omilla kanavillaan. Aika ajoin polusta muistutetaan sosiaalisissa medioissa. Esim. Puutarhapäivästä ilmoitimme lähella.fi sivustolla.

Toimenpide 2: Molempien sovellusten julkaisutapahtumasta ilmoitimme omissa sosiaalisissa medioissa sekä Elonkierron nettisivuilla. Ilmoitimme julkaisuista myös lähella.fi sivustolla. Forssan Lehti teki pyöräilytapahtumasta jutun. Citynomadi ilmoitti julkaistuista reiteistä omissa kanavissaan. Aika ajoin polusta muistutetaan sosiaalisissa medioissa.

Toimenpide 3: Valokuvanäyttelyistä ilmoitimme omissa sosiaalisissa medioissa sekä kunnan ilmoitusnäyttöillä. Tapahtumasta tehtiin myös lehtijuttu (Forssan Lehti). Markkinoinnissa käytettiin myös lähella.fi sivustoa.

ELONKIERTO**Elonkierrossa omatoimisesti kävellen tai lenkkeillen**

Tee elonkierros Elonkierron hiekoitettua polkua pitkin tutustuen kasvustoihin ja eläimiin - kierroksen pituus noin 1,5 km.

Kiertele viitoitettu metsäpolku – hyvä vaihtoehto esimerkiksi hellepäivänä tai sieni aikaan.

Tutustu Loimijokirantaan rantapolulla, jonne pääset ohittamalla savusaunan ja edeten laavulle. Polku alkaa laavun edestä. Varaudu tukevilla jalkeilla ja seikkailumielellä, sillä polku on paikoin vaikeakulkuinen.

ELONKIERTO**Elonkierrossa omatoimisesti pyörällä**

Elonkierron hiekoitetun polun voit ajaa myös pyörällä, mutta tee se varovaisesti jalankulkijait, erityisesti lapset, ohittaen ja eläimiä häiritsemättä.

Voit myös lainata Makasiinista riksapyörän, jos haluat kuljettaa lapsia ja liikuntarajoitteisia. Riksapyörän kuljettamisen ja siinä kyydissä olon toteutat omalla vastuullasi.

ELONKIERTO**Elonkierrosta omatoimisesti Loimijoelle**

Elonkierrosta on lainattavissa kanootti (turvalliveineen), jonka avaimen saat Elonkierron makasiinista. Kanootilla melominen tapahtuu omalla vastuullasi.

Savusaunan luona olevalta laiturista voit lähteä vaikka suppailemaan omalla laudallasi.

Laiturin läheltä lähtee myös rantapolku, jota pitkin saa kävellen hienon tunteen Loimijoella töyräisin.

ELONKIERTO**Elonkierrossa omatoimisesti tai ohjatusti oppien ja viihtyen**

Elonkierron polulta löytyy uusitut infotaulut. Tutustu omatoimisesti niihin.

Kahviosta saat ohjeet ötökkäkierroksen toteuttamiseen ja Ketokasvikurkistukseen.

Kesäisin järjestetään useita teema-iltoja ja tapahtumia. Seuraa Elonkierron nettisivun kalenteria (www.elonkierto.fi/kalenteri/)

ELONKIERTO**Elonkierrossa lepäillen ja eväretkestä nautiskellen**

Elonkierron polun varrelta löytyy useita istumakatkoksia – voit nauttia omia eväitäsi tai tilata Elonkierron kahvilasta eväskorin.

Elonkierron kahvilasta voit lainata myös riippukeinun, jonka voit virittää alueen metsiköihin luonnossa lepäilyä tai vaikkapa perheen pienimpien päiväunia varten.

Elonkierron laavu on vapaasti käytettävissä, mutta tuo itse makkaroiden tai vaikka tikkupullan paistamista varten polttopuut tai osta ne Makasiinikahvilasta

ELONKIERTO**Elonkierrossa lasten kanssa viihtyen**

Lapset ovat yleensä ihastuneita eläimiin – anna heille siihen aikaa ja ohjaa lapsia suhtautumaan eläimiin uteliaasti mutta kunnioittavasti.

Makasiinin pihalla on iso hiekkakasa lapsia varten, makasiinin perällä on olkipomppis ja makasiinin ympärillä kepparirata. Olkipomppis on käytössä kahvion aukioloaikoina ja pihalla olevat kohteet aamusta iltaan.

ELONKIERTO**Elonkierrossa koiran kanssa viihtyen ja virkistyen**

Elonkierto on oivallinen alue koiran kanssa lenkkeilyyn. Pidäthän koirasi hihnassa ja keraat ulosteet kakkapussiin, jonka voit jättää parkkipaikan roskalaatikkoon.

Makasiinin edestä löytyy vesihana ja kuppi janon ylläyttäessä.

Huomioithan ettet anna koirasi häiritä muita vierailijoita tai Elonkierron eläimiä.

Rauhallinen koira on tervetullut myös Makasiinikahvioon.

ELONKIERTO**Elonkierrossa leiriytyen**

Asuntoautolla tai asuntovaunun kanssa voit viettää yön Elonkierron parkkialueella.

Huolehdiathan kuitenkin, että alue säilyy siistinä, etkä öiseen aikaan häiritse Elonkierron rauhaa.

Elonkierrosta löytyy paikkoja myös telttaleiriytymiseen. Ota tässä tapauksessa yhteys makasiinikahvioon.

Elonkierron laavu on käytettävissä, mutta tuo itse polttopuut tai osta ne Makasiinikahvilasta

ELONKIERTO**Miten täällä aikaa vietetään...**

Meille on tärkeintä, että viihdyt ja kanssavierailijasi viihtyvät myös.

Olet tervetullut ottamaan kaikissa kysymyksissä yhteyttä Elonkierron kahvilaan tai puh. 040146506.

Merkitse puumerkkisi portilla olevaan vieraskirjaan.

Tervetuloa toistamiseen, myös syksyllä ja talvella. Polut aktivoituvat myös joulun ja pääsiäisen aikaan.

Jos vielä tulee lumien talvi – talvella Elonkierrossa hiihdetään.

